

10 let MLADIKA

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

67

117 986 1996

mesecnik - junij 1996 L. 4000
mensile - giugno 1996

5/6-96

001871,5/6

COBISS ©

MODENA

MLADIKA 5/6

IZHAJA DESETKRAT V LETU

LETO XL. 1996

KAZALO

Saša Martelanc:	
Mir v deželi zvonov.	97
Vsakomur svoje odgovornosti	98
Andrej Arko: Soška	99
Mogoče vas bo zanimalo	
zvedeti, da	100
Neža Maurer: Pismenke	102
Bruna Pertot: Češnjev blagor	104
Martin Jevnikar: Dva zamejska	
kulturna delavca odšla	106
Norma Jež:	
Pesem o sveti Barbari	107
Nagrada Vstajenje –	
odmeva iz ZDA	108
Antena	109
Martin Jevnikar: Umrla dva	
zdomska kulturna delavca	114
Martin Jevnikar: Zamejska in	
zdomska literatura (Tone	
Brulc; Dušan Jelinčič; Tako	
smo živeli – 2)	115
Ocene: Knjige: Štirideset let	
Ildrijskih razgledov (B. Maru-	
šič); Jubilejni zbornik ob 75-	
letnici nadškofa Šuštarja (A.	
R.) Razstave: Avgust Černi-	
goj; Mira Ličen-Krmpotič	
(Magda Jevnikar)	118

Na Platnicah: Pisma; Čuk na
Obelisku; Za smeh

Prilogi: RAST 104-96
DRAGA 96

Zunanja oprema:
Edi Žerjal

Uredništvo in uprava:
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
tel. 040/370846 - fax 040/633307
Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA
Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane
4.000 lir. Celoletna naročnina za Ita-
lijo 35.000 lir; nakazati na poštni
tekoči račun 14470348 – Mladika -
Trst. Letna naročnina za Slovenijo
35.000 lir ali enakovreden znesek v
drugih valutah. Druge države 40.000
lir (ali enakovreden znesek v tuji
valuti), po letalski pošti 50.000 lir.

Tisk in fotostavek:

"graphart", Trst, Drevored D'Annunzio 27/E
tel. 040/772151

Za obnovo cerkvice sv. Janeza na Malem Vinjem vrhu v spomin na 20-letnico smrti Jožeta Peterlina smo prejeli še nekaj darov: Felicita Vodopivec 50.000 lir; Andrej Kosič 150.000 lir; Dušan Jakomin 100.000 lir; Laura Abram 100.000 lir; Jože Perčič 50.000 lir; Vinicio Stupar 100.000 lir. Skupaj smo torej zbrali 6.508.000 lir. Vsem se prisrčno zahvaljujemo. Sv. maša in odkritje plošče bo v nedeljo, 23. junija, ob 11. uri.

NACISTI ALI NACIFAŠISTI?

V poročilih po tržaškem slovenskem radiu smo lahko slišali, da so deset talcev na Proseku umorili nacifašisti. Isti dan je italijanska tretja mreža RAI v poročilih iz naše dežele poročala, da so deset talcev umorili nacisti. Kdo ima prav? Kdo jih je umoril? In odkod te nianse v poročilih? Kdo bi mi znal razložiti te razlike v oznakah morilcev?
R.S.

KAJ JE S SVETOVNIM SLOVENSKIM KONGRESOM V DEŽELI FURLANIJI-JULIJSKI KRAJINI?

Zanima me, kaj se je zgodilo s Svetovnim slovenskim kongresom v naši deželi. Odkar je bil za predsednika izvoljen Ravel Kodrič (in to je že lep čas), ni bilo več ene seje, nobenega sporočila. Spominjam se, da je prejšnji predsed-

nik Janez Povše skliceval seje skoraj mesečno in da je po sejah vedno poslal v tisk kako sporočilo. Zdi se mi, da je ustanova SSK sploh zašla v nekako krizo, toda pri nas - vsaj po mojem - popolnoma po nepotrebnem. Lahko pričakujem od sedanjega vodstva kak odgovor na svoje vprašanje v naslovu?

M.T.

Cenjeno uredništvo
mesečnika MLADIKA!

Člani društva Zedinjena Slovenija pošiljamo s svojega 49. rednega letnega občnega zbora vam in vašim bralcem iskrene pozdrave.

Želimo vam veliko uspehov in božjega blagoslova pri vašem delu.

Prav lepo pozdravljamo.

Alenka Poznič Marjan Loboda
tajnica predsednik

Buenos Aires, 27. aprila 1996

SLIKA NA PLATNICI: Prihod papeža Janeza Pavla II. na Brnik (foto Cvelbar).

UREDNIŠKI ODBOR: Lilijana Filipčič, Ivo Jevnikar, Marij Maver (odgovorni urednik), Saša Martelanc, Sergij Pahor, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Breda Susič, Marko Tavčar, Neva Zaghet, Zora Tavčar, Edvard Žerjal in Ivan Žerjal.

SVET REVIJE: Lojzka Bratuž, Silvija Callin, Marija Češčut, Danilo Čotar, Diomira Fabjan Bajc, Albert Miklavc, Peter Močnik, Aleksander Mužina, Milan Nemac, Adrijan Pahor, Bruna Pertot, Marijan Pertot, Ivan Peterlin, Alojz Rebula, Peter Rustja in člani uredniškega odbora.

Mir v deželi zvonov

Dočakali in doživeli smo nekaj, česar še nikoli ni bilo.

In česar tudi nikoli več ne bo, saj se "prvič" seveda zgodi enkrat samkrat. Vsaj v tem je bil izjemnosti deležen prav vsak Slovenec, od najbolj vernega do najbolj zakrknjenega, če taki sploh so. Kdor ni bil pretresen od duhovne veličine papeževega obiska, je bil vsaj lahko ganjen nad počastitvijo, ki jo je doživela njegova domovina. Ali pa ga je vsaj zajel ponos, da so milijoni po svetu radovedno, mogoče s simpatijo, morda celo z občudovanjem gledali na ekranih deželo, ki ji je tako izreden gost prinesel blagoslov in najboljše želje.

Še tisti, ki jih je dogodek motil, so si morali priznati, da je bila motnja navsezadnje enkratna.

Dočakali smo, eni in drugi in vsi, obisk človeka, ki je na svetu en sam in edini.

Ni ga, med živečimi, še koga, ki bi mu toliko ljudi in toliko ljudstev po vseh celinah priznavalo, da je naravnani v mir in ljubezen. In v pravičnost. Nima enakega v svetu, kjer sicer na milijone iskalcev, fansov in navijačev drvi za idoli, pa je vsakomur jasno, da v tistih kolektivnih hrumenjih in celo hysterijah seveda ni ne ljubezni ne vizije o boljšem svetu.

Zatonil je tudi čas vizionarjev, ki so menili, da se sme mimo vsakršne etike netiti srca zares ponižanim in zares razžaljenim. Njihove konstrukcije so se sesule, pa ne zato, ker bi bile neizvedljive, marveč zato, ker je bilo v statičnem računu preveč sovraštva. Tega se ljudje prej ali slej naveličajo in zahrepenijo po čisto navadnem, preprostem, blagem miru.

Prinašalcem takega miru prisluhnejo mnogi; kar celi narodi.

Mogoče lahko v tej smeri iščemo odgovor na vprašanje, zakaj je Slovenija ob papeževem obisku vzdrhtela na način, ki je presegel predvidevanja.

Strmeli smo.

Strmeli ob nepopisni radosti, ki je zajela sto tisoče na stadionih, letališčih in glavnih cestah - ob jasni slutnji, da se podobna občutja porajajo tudi ob deset tisočih televizijskih ekranov. Take Slovenije še nismo videli. Nad deželo, ki jo je dvajseto stoletje obiskalo z vsem najhujšim, se je tri dni razpenjalo nekaj neznano blagega. "Zdele se mi je, da je nad Slovenijo legel neki čudni, lepi mir", je v sežanski trgovini čisto preprosto povedala neka gospa, nekdo ob njej pa je dodal, da v tistih treh dneh ni bilo nobene smrtno nesreče na slovenskih cestah.

Kasneje pa se nam je porodila slutnja, da ta mir ni bil uvožen. V nas vseh je že bil, kot je elektrika v žicah, le nekdo mora vključiti stikalo.

To luč je prižgal papež, in zato je že na brniškem letališču s sijočih obrazov zaslišal besedo, ki se je potem ponavljala in stopnjevala po vseh njegovih poteh: HVALA!

Veliki, svečani mir pa je bil v zraku že v trenutku, ko so se na Brniku dotaknila tal kolesa svetlega letala z edinstvenim potnikom na krovu. V zraku dobesedno: napovedoval ga je zbor zvonov, vseh zvonov Slovenije, bronasti koncert, kot ga nebesa pod Triglavom še niso nikoli slišala. Na tisoče zvonov: od orjakov v ponosnih mestnih cerkvah do zadnjega zvončka kje v hribih, kjer je svetišče že bolj podobno kapelici kot pravemu božjemu hramu.

Med nepreglednimi pevci v linah je bil tudi mali zvon cerkve Sv. Marka v Vrbi. Srečna draga vas domača, saj si gotovo pomislila na Pevca, čigar Zdravljica je, prelita v glasbo, pozdravila papeža kot državna himna nekoč tako neslutene in nepredstavljive "zemlje domače, predrage dežele"...

Koliko simbolov in mementov je v zgodovini!

Papež v Mariboru: tam je 55 let prej Hitler pozival svoje uniformirane zločince, naj mu naredijo to deželo spet nemško.

Papež v Postojni: tam je nekaj pred drugo vojno Mussolini postavljal temeljni kamen za dom "fascia" in v mislih že zbiral divizije za pohod preko meja imperija proti Ljubljani.

Papež v Ljubljani: tam je maršal Tito 26. maja 1945 z balkona univerze že čisto jasno namigoval na skorajšnji Kočevski Rog...

Vse to je mimo, nepozabljeno, a vendarle mimo. Po petdesetih in več letih so se čez tiste kraje in čez vso deželo razlile besede, ki jim je namenjeno, da bodo še dolgo klile in odganjale v premnogh srch:

"Bratje in sestre v Sloveniji, bodite enotno in složno ljudstvo, družina, sestavljena iz mnogih družin, med katerimi vladata ljubezen in medsebojna pomoč".

Saša Martelanc

Vsakomur svoje odgovornosti

Kakor se v Sloveniji po osamosvojitvi ni posrečilo premostiti neenotnosti in razdvojenosti slovenskega naroda, ki ni prebolel posledic vojne in povojnega komunističnega režima, tako se tudi v zamejstvu ni zgodilo tisto, kar smo vsi na tihem upali, da bomo kot manjšina znali ob končno enakopravnih razmerjih najti skupno govorico. Dejansko pa demokratizacija Slovenije in njena osamosvojitve nista prinesli bistvenih premikov v notranjih odnosih, ki bi upravičili trditev, da smo enotnejši, prej nasprotno. Slovenska manjšina v Italiji ima dokaj različno zgodovino in ima zato tudi različne poglede na našo stvarnost in tudi na določene izbire. Toda na Goriškem in Tržaškem smo vendarle imeli zelo podobne, če ne celo skoro enake razmere, ki bi utemeljevale upanje na možnost novega preporoda manjšine. Skupno bi iskali skupne in samostojne poti k skupnim ciljem - v kulturi, prosveti, gospodarstvu, športu, in - zakaj ne - tudi v političnem predstavnstvu. Iz vsega tega pa ni bilo nič, dobesedno nič, niti na področjih, kjer se je zdelo, da se kaj vendarle premika. V politiki se je levica razšla, slovenske glasove lovi tudi Severna liga, za katero volijo ne samo Slovenci v Trstu, Gorici in okolici, pač pa tudi naši Benečani, ki so prej desetletja prisegali zvestobo Krščanski demokraciji, še vedno je živa socialistična komponenta, čeprav stranke že zdavnaj ni več, po istem že zastarelem vzorcu je slovensko komponento dobila tudi Ljudska stranka. Za skupno politično predstavnstvo se zares zavzema samo Slovenska skupnost in vztrajno zahteva zagotovljeno predstavnstvo manjšine v izvoljenih telesih, pri čemer pa ne uživa podpore drugih slovenskih komponent. Slovenska skupnost vztraja pri skupnem predstavnstvu in se ne zaveda, da bi se vsi koalizirali proti njej, da ji ne bi privoščili prvenstva, do katerega ima moralno pravico, ker je bila in je še edina avtentično slovenska stranka. Neenotnost je dosegla svoj višek, ko je pet komponent tako imenovane enotne delegacije nekritično podleglo pritiskom SKGZ in glede krize Primorskega dnevnika poslalo pismo na visoke forume v Slovenijo, da bi izposlovali trajno materialno podporo za Primorski dnevnik. Že lani so najvišji zastopniki glasila govorili o enkratni pomoči, zdaj so se razmere očitno tako poslabšale (čeprav so se znebili nekaterih uslužbencev in začeli z nekakšno racionalizacijo, praktično z odtujevanjem enega dela lastnine), da je pomoč nenadoma postala nujno trajna in dvojna (prej poldruga milijarda, zdaj tri redno). Ne glede na upravičenost zahteve, bi moralo vsem biti jasno, da je tudi Primorski dnevnik postal javna ustanova, saj živi (pravijo, da v višini do treh četrtin, verjetno pa še dosti več, saj se na njihove račune tako ni mogoče zanesti) praktično od javnih sredstev, italijanskih in slovenskih. Če je 80% ali več iz javnih sredstev, potem je povsem na mestu, če hoče ena politična komponenta, ki je bila do tedaj povsem izločena, priti zraven in prispevati k pluralizmu slovenske informacije. Namesto da se pri Primorskem škandalizirajo, naj se raje vprašajo, kaj je bolj demokratično, lotizacija ali monopol. Namesto dogovarjanja in konkretnega reševanja problema, so raje pritisnili na politične somišljenike in pri tem tvegali celo javno distanciranje komunističnih prenoviteljev, ker so izkoristili priložnost, da so se obregnili tudi ob radio in televizijo, češ da je fevd Slovenske skupnosti. Dovolj je pogledati seznam članov uredništva, med katerimi so zadnji prišleki v večini prav odpuščeni uredniki Primorskega dnevnika. Pobuda petih komponent manjšinskega predstavnstva je hudo prizadela načelno enotnost dosedanje delegacije in predstavlja težak precedens, ki bo kvarno vplival na ostale. Res je na področju kulture prišlo do razglasitve nekaterih naših ustanov za skupne ustanove. Toda po nekaj letih lahko rečemo, da je to izkustvo bolj klavrno in da je marsikomu, ki je prišel zraven, splahnela volja, da bi se za karkoli še zavzemal. Toda o tem bo treba posebej razmišljati. Na gospodarskem področju pa je zamašek najhujši. Do neke meje je razumljivo, da je vsak branil svoj življenjski prostor in zavračal katerikoli tujek, ki se je preveč približal. Zakon narave pač. Vendarle bi pri gospodarski dejavnosti morala priti do izraza predvsem korist, dobiček. To se dosega s podjetnostjo, poslovno resnostjo, strokovnostjo in pametno mero preudarnosti in previdnosti. Do zdaj pa nismo slišali jasne in neolepšane besede o vzrokih krize našega največjega bančnega zavoda. "Našega", ker je od skupnosti, saj je italijanska država ob ustanovitvi banke dala dober del začetnega kapitala, takrat se je govorilo o 30-ih milijonih dolarjev, kar ni bilo malo. Toda izgube, ki so se nagrmadile v tem času, so neznansko večje, zato v banki že nekaj časa škriplje in - tako pravijo - bo še nekajkrat zaškripalo. Odgovarjati bodo morali tudi tisti, ki so morali vedeti, a so molčali zaradi drobnih privilegijev. Za pismom petih komponent slovenskega predstavnstva je vsekakor krog ljudi, ki je vodil in še vodi veliko večino naših gospodarskih ustanov. Preden bi se na javnost obračali s tako objestnostjo, bi morali pomisliti tudi na svoje odgovornosti.

Soška

Andrej Arko

Tretja nagrada na literarnem natečaju Mladike

Ob nedeljah sem se med deseto in enajsto obredno znašel na boljšem trgu. Misli in prenekateri zgibi srca so se že v petek, ko je jermen za dva dni padel z vsakotedenskega priganjaškega stroja, zalepili na preobložene stojnice in se - četudi bi koga izmed nepoznavalcev utegnilo prešiniti, da nemara rahlo pretiravam - pripravljen priznati, da se je domišljija vse do tiste čarne nedeljske ure otepala z načrti, s pričakovanji, z uganjami... z upi in - govorim povsem resno - z bojznimi. Nič se nisem več mogel dvigniti nad vso to snovnost, tvarnost, ki je ukleščevala duha tako temeljito, da je bilo vse drugo ob njej nekaj, kar lahko počaka, za kar bo lahko še čas - zdaj pa so druge skrbi.

Vendar me je prava vročica zajela, šele ko sem se začel spuščati proti obrežju. Neredko se mi je, zlasti kakih petdeset, sto metrov pred zadnjim ovinkom, zadelo, da mi noge premika nekdo drugi, neopazni, in sicer zelo nespretno, tako da se zadevata druga ob drugo. Takoj za ovinkom pa se mi je vedno zasukalo pred očmi: kakšna gneča, koliko ljudi, saj so že vse prodali, brez zveze, da hodim tja. Toda divja strast se ni menila za omahovanje. Neutrudno je udrihala po meni, me gnala med stojnice, med gnečo, med... starožitnosti, ki sem jim v srcu z vdano pobožnostjo izrekal sveto ime: starine.

Zbirateljska strast, ki me je v mehkem otroštvu, kakor še toliko drugih, neopazno božala z znamkami in s starimi novci, se je zdaj razviharila v utelešeni sli, v obsedenosti od vsega, kar je bilo vsaj pol stoletja starejše od mene in kar se za nepoznavalca nedolžno imenuje: stara razglednica.

Neke čudne vetrovne nedelje sem se tako, bi rekel, napol v zamaknjenosti približeval znanemu kraju svojega odrešenja in zakletosti hkrati, proti boljšemu trgu, ter v duhu že prižigal kadilo pred svojimi maliki, ki naj bi po možnosti prikazovali kraje mojega otroštva, pomlajene vsaj za petdeset let. Ali jih bom ugledal? Ali se bo - recimo po naključju - še kaj našlo? Kaj, česar še nimam? Zadnjih nekaj deset metrov pred stojnicami sem se zalotil pri vedeževanju: štel sem korake do označevalne vrvi, ki je ločevala parkirišče od sejmišča; če se bodo končali z lihimi številom, bom kaj dobil, če ne, ne! Toda bil sem preveč prevzet, da bi lahko zbrano štel in številke so se mi zapletle in se porazgu-

bile čez plot mojega zavedanja, še preden sem prikoračil do čarobne vrvi.

Nezbrano sem se pomešal med vrvež in med slovensko mi je začela mašiti ušesa oddaljena, polzavedna italijanska, nemška, češka, angleška govornica. Sapa je od nekod, zdaj močneje, zdaj bolj medlo, prinašala glasbo iz starega gramofona. Kot ponavadi se tudi tokrat nisem znal prav obrniti, čeprav sem po vsakem obisku starinskega babilona vedno znova sklenil, da moram izdelati posebno strategijo pomikanja po sejmišču in se tudi strogo držati. To pomeni, da me ne sme presenetiti noben razstavljeni predmet, noben primer, ki bi bil zunaj območja mojega zapriseženega zanimanja - pa najsi bo še tako lepo izdelan, lepo ohranjen in sprejemljive cene. Torej samo stare "anzihtkarte", razglednice, po možnosti z Dolenjega Krasa, vredne približno po pet, šest kosil v imenitnejši restavraciji. Rad sem si dokazoval, da to ni tako veliko, merjeno z zavezanostjo in ljubeznijo pa sploh ne.

Moj itinerar, kakor sem si ga torej skrbno sestavil in se ga sklenil neomajno držati, da bi me kaj drugega ne zapeljalo, je zmedla gneča na začetku, ko nisem mogel do izpitnega kramarja iz hrvaških krajev, ki je prodal bolj staro šaro kot starine, toda med njimi vendarle kdaj tudi kaj zanimivega in predvsem presenetljivega, kakor da ne bi vedel za pravo umetniško vrednost. Med redkimi razglednicami je imel včasih tudi kakšno iz avstroogrskih časov, nič zavarovano v plastičnem ovoju, kot poznavalski prodajalci. Cene je imel tudi do štirikrat nižje kot drugi. Govorim seveda o cenah za zgledno ohranjene razglednice, stare vsaj pol stoletja, popisane in odposlane, z nepoškodovano znamko in po možnosti s čitljivim poštnim žigom in datumom. Skratka, stare razglednice z dušo, kot bi rekli pravi izvedenci. Pri tem vsesortnem kramarju ponavadi niso brskali izkušeni starinarski mački, saj se niso nadejali česa posebnega in so raje mešetarili pri specialistih. Sam pa sem bil prav nasprotnih misli: tega obidejo, ker morda niti niso pozorni, da kaj ima; to pa je priložnost zame - najdem nemara kaj, kar je pri profesionalcih že odbrano in prodano; pa še po veliko ugodnejši ceni dobim!

Ker torej zaradi drenja nisem takoj mogel do Hrva- ta, sem nekoliko nejevoljen, da ne gre po načrtu, zaveslal k bradatemu umirjenemu Judu, ki je skoraj vsako

V slovenska obzorja in čez...

Mogoče vas bo zanimalo zvedeti, da...

- da kanadska poštna mreža, ki pokriva 10 milijonov km veliko državo, vsak delavnik odda več kot 40 milijonov pošiljk na več kot 12 milijonov naslovov in da se za to poslužuje 53.000 uslužbencev, 6.000 lastnih prevoznih sredstev in 6.000 dnevni domačih poletov...
- da je bil na 15. volilnem zboru slovenskih čebelarjev 20. aprila v Ljubljani izvoljen za predsednika Čebelarke zveze Slovenije Lojze Peterle...
- da bosta avtorja dela *Who is who of Slovene Descent in the United States 1993*, profesorja Rado Lenček in Jože Velikonja, ki sta dobila za to publikacijo nagrado Vstajenje, začela pripravljati novo izdajo tega dela, ki naj bi šlo v tisk spomladi 1998...
- da o najgenialnejšem med cerkvenimi očeti sv. Avguštinu izhaja po svetu po ena knjiga na dan...
- da je Evropsko združenje izdajateljev časopisov v posebni raziskavi ugotovilo, da časopise najmanj berejo Portugalci (38 izvodov na 1000 prebivalcev), predzadnji pa so Grki (85 izvodov na 1000)...
- da je papež Janez Pavel II. ob nedavnem obisku Slovenije izročil ljubljanskemu nadškofu dr. Šuštarju ček za 50.000 dolarjev za begunce iz Bosne...
- da je torontsko podjetje ALDERWOOD PLAZA (857 Brown's Line, Etobicoke M8W 3V7) ob razglasitvi SAMOSTOJNE SLOVENIJE izdelalo NOVI SLOVENSKI GRB v zlatu, srebru in v obliki značk, obeskov, ženskih in moških prstanov...
- da je bila med vojno protestantska Cerkev v Sloveniji naklonjena Nemcem, saj je Pokrajinsko vodstvo Kulturbunda za Slovenijo, ki je bilo v Mariboru, vodil protestantski pastor Hans Baron, celjski Kulturbund pa tamkajšnji pastor Gerhard May...
- da je v zbirki arhivskih dokumentov VIRI izšla publikacija o neznanem dogajanju v partizanski bolnici "Franji", ko je bil zaradi neutemeljenih ovadb zdravnik dr. Volčjak aretiran, zdravnica dr. Franja Bojc (po kateri se je bolnica imenovala) pa začasno odstranjena iz bolnice in podvržena preiskavi...
- da bo bivši tržaški župan, voditelj Liste za Trst, evropski parlamentarec, vidni frayson in pisatelj Manlio Cecovini dal intervju za slovensko kulturno revijo Celovski Zvon...

nedeljo prihajal na boljši trg in pri katerem sem bil, kot me je hvalil, stalna stranka. Zaslutil sem, da bom morda moral zapraviti več, kot bi smel. Moral, prav sem povedal.

Pozdravila sva se, ko sem se bil prerinil do njega: on je pozdravil spokojno, skoraj vdano, jaz pa nemirno, z opazno potlačenim vznemirjenjem. Zdelo se mi je, da je bil izkušeni trgovec s starinami, ki je poleg skrbno urejenih razglednic prodajal tudi stoletno Schuetzevo keramiko, vrgel mrežo že takoj, ko me je zagledal, še preden sva se pozdravila:

"Danes bi imel nekaj zanimivega za vas..."

"Če ne boste spet predragi!"

"No, no, saj ni tako hudo. Veste pa, da imajo te stvari svojo ceno. A so zato izredno in vsestransko zanimive in kar je še posebej pomembno - enkratne. Vi to sami veste in zato se nikar preveč ne hudujte nad cenami. Pa saj se bova že kako zmenila, še vedno sva se..."

Zadnje besede je izrekel nekoliko tiše in zaupljivo ter se pri tem rahlo nagnil nad stojnico, da jih morda ne bi slišala številna ušesa, ki so pritiskala z moje strani. Nekaj mojih sosedov je že molče brskalo po njegovih škatlah. Veter je majal kostanjeve veje nad nami.

"Te si pogledjte, gospod... No, kaj pravite? Bile so v zbirki pisem in listin nekega gradbenega inženirja iz Senožeč. Dobil sem jih pred kratkim čisto po naključju. Zetov sorodnik. Takoj sem se spomnil na vas in sem jih tudi nekoliko zadrževal pred kupci. No, tule so zdaj. Za te, veste, ni toliko zanimanja, ker so iz krajev zunaj slovenskih državnih meja. Čeprav, po drugi strani, ti pa včasih pridejo Italijani in pokupijo zlasti vse, kar je spred prve svetovne vojne in kar prikazuje naše kraje, ki so pod Italijo. Pridejo celo uslužbenci italijanskega veleposlaništva in vse takoj pokupijo. Ne vem, gotovo imajo tako naročilo. V Italiji se tega ne dobi več ali pa le bolj poredko. Pri nas pa smo še bolj bukolična dežela. Ampak zdaj že nekaj časa nisem imel opraviti z makaronarji."

Kazal mi je tri nabrežinske razglednice z začetka dvajsetega stoletja. Vse tri lepo ohranjene, kot bi bile odposlane pred dvema dnevoma. Pogledal sem ga v oči. Negibno, malone ponižno je ogledoval razglednice, ki jih je ponujal.

Eno sem takoj vzel v roke. Prikazovala je nekaj nabrežinskih hiš z vrtovi, pod njimi pa večerno morje z dvema jadrnicama. Na nebu nad morjem je po nemško pisalo: *Ausblick aufs Meer bei Nabresina*. Barvna razglednica je bila odposlana 17. junija 1912. Opremljena je bila z zeleno znamko Franca Jožefa I. za 5 vinarjev. Poslala jo je neka Annemarie neki Johannu Eigner na Dunaj, II. okraj, in ji v preprosti nemščini sporočila, da je srečno prispela, da ima izredno lepo vreme, da je vse zelo zanimivo in da je včeraj, to je v nedeljo, šla na koncert, kot je zapisala, in se zelo naplesala in zabavala.

Kot bi se ne mogel takoj odločiti, ali bi jo vzel ali ne. Kraja namreč ni bilo skoraj nič videti, v glavnem le

morje. Prodajalec je mirno stal in molčal. Pogledal sem še preostali dve. Ena je prikazovala nenavaden motiv: nekakšno drčo, ki se je spuščala po hribu navzdol do morja; v zadnjem delu je bila že na kamnitih stebrih, ki so se nadaljevali v dolg pomol iz železne konstrukcije. Na njej je bil dvojezični napis: **Steinrie-se bei Nabresina - Drsavica pri Nabrežini**. Nekaj podobnega sem moral že nekje videti.

“Vidite, tale prikazuje drsino na nabrežinskem bregu, po kateri so iz bližnjih kamnolomov spuščali marmorne sklade ali pa tudi dele večjih že sklesanih kipov in spomenikov dol na ladje,” mi je pokroviteljsko povedal prodajalec. “Zelo zanimivo,” je še dodal. Razglednica je bila iz leta 1908, odposlana 2. aprila. Naslovljena je bila na blagorodno gospo Frančiško Pališka, trgovko in krčmarico v Jelšanah, Istra. Na njej je v slovenščini pisalo: **Želim mnogo sreče k praznikom in dobro zabavo! Pozdrav** - podpis nečitljiv.

Nenavadna razglednica, res. Imenitno bi dopolnila vse nabrežinske, ki jih že imam in ki povečini prikazujejo razne motive z nekaj ljudmi na glavni cesti in na trgu pred cerkvijo: z več moškimi, z enim ali dvema s kolesom, in z manj ženskami v dolgih temnih krilih, belih bluzah in s klobučki. Nekaj imam še panoramskih s hišami in z bližnjimi vinogradi in nekaj takih z morjem in z Nabrežino v ozadju, posnetih iz čolna. Vznemirjeno sem zasopel iz sebe:

“Koliko bi radi za “drsavico?””

“Čakajte, pogledjte najprej še to! Se bova zmenila,” je dejal počasi in vabeče.

Torej sem vzel v roke še tretjo ponujeno razglednico. Prikazovala je rahlo zaviti, v kraški kamen skopan strelski jarek, opažen s prepletenim šibjem in po robovih naložen z vrečami peska. V njem sta stala dva vojaka avstroogrške vojske v razpetih suknjičih, eden brez kape, poleg njiju pa sta bili naslonjeni puški. Vojaka sta strmo gledala v fotografa. Tudi na tej razglednici je bil dvojezičen napis: **Isonzofront: Bei Nabresina. Nordtunnel. Laufgraben bei der Bahn. Sommer 1917 - Na Soči: U Nabrežiny. Severni tunnel. Spojovaci zakop u drahy. V lete 1917**. Zamišljen sem počasi obrnil razglednico. Naslovljena je bila na neko gospodično Mizi Orter ali Ortar v Hrašče, Kranjsko. Vsebinsko razglednice je sestavljalo nekaj stihov:

Ne pišete! Morda ste name pozabili?!

Kako bo, če bom kdaj zapustil vroči Kras:

mar boste me takrat vsaj malo še ljubili

in boste moji, kot še vedno vaš sem jaz?

Podpisan je bil neki Jos. Blejc.

Starinar mi je nekaj govoril, pa nisem bil pozoren, kaj. Glasba iz starinskega gramofona je nehala hreščati, začela je liti milo, božajoče in tako daljno, daljno domačno... Zdelo se mi je, da sem začel loviti sapo, na kratko sem valovil. Nepremično sem se zaziral v sporočilno stran razglednice. Vrvenje na sejmišču in zale-tavanje vetra sta se oddaljila.

“Kaj?! Josip Blejc?!” mi je sunilo v možgane, jasno in predirno. “Marija in Josip Blejc?!”

Pijan sem stal pred prodajalcem, gneča je butala obme. Nisem mogel do besede. Napol sem opažal, kako me starinar nejeverno pogleduje.

“To je, veste, enkratna razglednica,” je prišlo do mene kakor iz silne oddaljenosti. Stal sem še vedno pred stojnico in zadeval obnjo, kakor me je pač kdo od preri-vajočih se nakupovalcev in zbiralecev odrinil. Pobožno sem obračal razglednico in jo zamaknjeno ogledoval kot otrok sveto podobico. Nisem mogel verjeti, da je zašla sem in bogve od kod in po kakšni poti. Toda na pot je odšla, saj je imela žig, da je bila cenzurirana na cen-zorski izpostavi v Kočevju. Počasi sem prihajal k sebi:

“Koliko bi radi za to?”

“Vse tri vam dam za dvanajst jurjev. To je več kot poceni.”

“Vzel bi samo tile dve.”

“Potem je to devet jurčkov.”

Opotekel sem se med vrvežem proti čarobni vrvi. Malo sem še pogledoval okoli levo in desno, kolikor je bilo mogoče videti med gnečo. Kaj vse bi bilo mogo-če kupiti lepega in starodavnega, če bi imel denar in prostor! Bil pa mi je jasno, da sem za danes opravil. Za danes in za dolgo časa.

Nisem se še povsem izmaknil iz začaranega risa, ko me je dosegel srednjevelik možakar z nemirnimi očmi, nadvse izbrano oblečen in s širokokrajnim rjavim klobukom.

“Ste vi pravkar kupili stari nabrežinski razgledni-ci?”

“Ja?...”

“Aha! Če ne zamerite... rad bi ju malo pogledal. Pa... saj vas povabim tjale v kavarno... če še utegneta... Dovolite... jaz sem... doktor Vonča... notar... zbiralec starih razglednic od malega... Saj nemara sva se že kdaj srečala...”

Šla sva torej v unionsko kavarno in z nenavadnim zanimanjem si je ogledoval razglednici. Obračal ju je na vse strani, mežikal z očmi in se nemirno presedel. Ali pa se mi je tako samo zdelo. Najbrž sem bil sam tako vznemirjen, da mi je to srečanje zavzelo še tisti majhni, nerazviharjeni košček srca, da nisem mogel slediti njegovim strastnim besedam. Dokler me ni uklel z vprašanjem, če bi mu odstopil tisto s soške fronte. Takoj sem mu hlastno povedal, da to ni mogo-če. On pa je odvrnil, da je samo zato pritisnil za mano, da bi dobil tisto soško, saj naj bi mu bil Jud povedal, da jo je bil prodal malo pred njegovim prihodom in mu tudi opisal kupca ter približno smer, kamor naj bi se kupec napotil.

“Glejte,” je dejal, ko sva srebnila malo kave, “vi mi lahko prodate tole soško, lahko pa vam tudi zame-njam za kakšno drugo, ki bi vas zanimala; imam jih nekaj čez štiri tisoč, samih slovenskih; od malega jih zbiram, kot sem dejal. Lahko poskusiva!”

“Ne morem. Te ne dam, ne prodam.”

“Pa saj ste jo komaj kupili. Ne boste rekli, da ste se že navezali nanjo?”

“Ne morem je prodati!”

“Čakajte, jaz zbiram razglednice s soške fronte. Imam praktično vse, z vseh sektorjev od Bovca do Doberdoba; manjka mi edino nekaj z jugovzhodnega: torej imam Kostanjevico na Krasu, imam Vojščico, imam Mavhinje... samo Nabrežine še nimam. Zato pa jo lahko kupim od vas. Vi ste jo plačali štiritisoč petsto, ne? No, jaz vam dam dvojno ceno!”

“Oprostite, ne morem. To razglednico bom ohranil zase in za svoje otroke. Moj stari oče jo je pisal svoji bodoči ženi in po naključju sem nanjo naletel prav danes. Ne morem vam povedati, kako me je to znenadilo. Nisem si na jasnem, kako je sploh zaromala na boljši trg. Morda se je zgubila med drugo svetovno vojno, ko so bili naši izseljeni. To je edini papir s pisavo mojega nonota. To je edino, kar imam od njega in povem

vam, prepričljivo ali ne, še do tega sem prišel po naključju.”

“Razumem. Nenavadno. Romantično, bi rekel. Toda glejte, jaz vam dam to preslikati, zelo kakovostno preslikati in nemara še povečati. Zastonj in še kupim razglednico. Veste, imam prav dobre zveze s studiom, kjer preslikavajo in povečujejo, zelo na višini, kajti pri meni se pogosto oglašajo zgodovinarji, časnikarji, publicisti in taki ljudje in jaz jim dajem na voljo stare razglednice iz raznih krajev - pa dobijo res dobre preslikave. Govorim pretežno za soško fronto.”

“Torej saj veste, kaj sem vam rekel. Nima smisla, da ponavljam. Ne gre za preslikavo, ne gre za, če tako rečem, ponaredek, pa če je še tako izvrsten. To je kartica, ki sta jo imela v rokah moja stara starša. Kupil sem, ne da bi se tega zavedal, delček iz korespondence svoje rodbine. Tega vendar ne morem prodati!”

“Razumem. Vendar razumite tudi vi mene. Človek, ki desetletja lovi razglednice s soške fronte, ki je dal od

pesmi

Pismenke

PISMENKA

Čutim: to jutro
se je veselje odprlo na stežaj.
Zakaj? Do kdaj?

Odrpto je:
lepota in zmuzljivi smisel
lijeta vame, skozme.
Vpeta v sile med svetovi
komaj opazno žarim.
Znak postajam, pismenka –
a kaj pomenim?

KROGLA

Na zeleni krogli v veselju
živijo bitja:
Nastajajo, se srečujejo,
objemajo, prebadajo,
odmirajo.

Vsa so ves čas z vsemi –
ali na skorji ali tik pod njo.
Telesno.
Vsaka od duš pa je utrinek,
samoten v brezdanjem veselju.

SVATOVSKI TAKT

Uglašeno so odzvanjale
stopinje po mostnicah.
Labod je z labodico
udarjal po napeti opni jezera
svatovski takt.

A najine roke so mahale vsaksebi –
v nič štrleče gole veje.

NA PETEK – VELIKI

Kadar križaš moje telo
s svojim –
po naključju ali nalašč,
čez hrbet ali čez prsi,
ali le z roko prek rame;
kadar se dotakneva tako okorno
kot dve goli veji v zimskem pišu –
začutim: Še živim.

LÉPO IN TUJE

Veter lahko poruši odseve
gradu in hiš in cerkve v vodi –
vseeno mi je.
Gledala bom valove.
Potres lahko poruši grad,
hiše in cerkev ob obali –
vseeno mi je.
Gledala bom ruševine in valove.

Verjamem, da ne bom čutila nič;
kot zdajle ne čutim nič,
pa je vse nezemsko lepo
in ti – nezemsko tuj.

NE – SREČA

Izživela sem svojo srečo.
Izpisala sem jo.
Nesreče ne bom.
Ne priznavam ji moči
ne vrednosti.
Je samo trenutna odsotnost dobrega.

SPOMIN

Zaplahutale so peruti praproti,
ko si šel mimo.
In še nihajo
kot peresa velikanske ptice,
ki lahkotno plava nad gozdovi.
Tebe pa nikjer več.

TVOJE MESTO

(Poklonila sem ti ga takrat,
ko sem bila srečna v njem;
srečni so bogati.)

sebe vse mogoče napore, da bi izsledil čimveč prizorov s fronte, ki si želi svojo obsežno zbirko čimbolj spopolniti - nenadoma, znenada, kot ste vi rekli, naleti na razglednico, ki je še nima in ki zanjo, recimo, še vedel ni. Kaj ne gre in odšteje zanjo vsote, ki je niti ni vredna, samo da jo dobi, da zaokroži zbirko? Glejte, koliko razglednic iz moje zbirke je bilo že objavljenih - najsi bo v knjigah, najsi bo v časopisih, najsi bo v časnikih? Torej vam ponujam desetkratni znesek!"

"Žal!"

Z notarjem sva se poslej še večkrat srečevala na boljšem trgu. Vsakokrat me je nestrpno, vendar prijazno povprašal, če prodam tisto soško. Pri tem me je pobožno pogledal navzgor spod klobuka. Zgodilo se je, da me je povabil k sebi domov, da bi mi pokazal nekaj najdražjih primerkov izmed svojih štiri tisoč razglednic in me poskušal s prenekatero omečiti za tisto mojo nepričakovano soško; tako sem si namreč sam razlagal. Seveda je nisem mogel dati. Pa ne le zaradi sebe.

Neke nedelje pa me prešine, da se z notarjem pravzaprav že dolgo nisva videla. Da že dolgo nisva trgovala. Kaj vem, če ni minil še kak mesec, ko me je naenkrat odneslo naravnost na njegovo stanovanje. Odpret, pravzaprav pripret je prišla ženska pri kakih petintridesetih, še vsa v halji. Povedala je, da so strica že nekaj časa tega odpeljali v bolnišnico za duševno bolne, da ni bil nevaren, da pa je zelo trpel.

"Kaj pa razglednice!?" sem izustil.

"Nič, gospod. Vse je uničil. Ko ga je prijelo, nihče ni vedel za to, je vse svoje razglednice, s katerimi je bil večino življenja obseden, ne morem drugače reči - saj veste, da ni imel družine - raztrgal in pometal po dnevnici sobi. Vsako je pretrgal vsaj enkrat, če ne dvakrat. Ko si prišel v sprejemnico, no, saj to je bilo prej vse njegovo stanovanje, si lahko na debelo brodil med ostanki razglednic kakor med odpadlim listjem v jesenskem gozdu..."

NEŽA MAURER

Še vedno leži ob njem morje.

*Ozke ulice so s sencami razdeljene
na pol – lahko izberem
senčno ali sončno plat –
oleandri zanosno cvetijo
in prodajalec sadja
se zaljubljeno smehlja oranžam.
Čakam,
ali mi bo kdo ukradel ruto,
nasmeh ali misel,
ki me bo – prirasla v moji glavi –
vlekla k prebrisanemu tatu.*

*Tvoje mesto – pravim –
in čutim, kako mi z lovorjevo vejico
prizanesljivo hladiš razgreti vrat.*

ZID OBJOKOVANJA

*Poljubila sem te na čelo –
nahitro, malce z usmiljenjem,
malce z odporom –
z občutkom prisile...
Nekdanjih želja, poželenja,
neumrle ljubezni?*

*Poljubila sem te
in sunkovito odstopila.
Tako bi se z ustnicami dotaknila
izlizanega, izsanjanega, večnega
Zidu objokovanja v Jeruzalemu.*

EDINO

*Beg je rešitev.
Zate in zame.
Za pentljo, ki veže;
za nož, ki rani –
iz želje,
iz ljubezni.
Vseeno,
kdo je nož,
kdo je pentlja.*

*Človek ni diamant.
Beg je edina rešitev.*

POT ŽARKA

*Moja poševno viseča električna luč –
najkrajša pot žarkov do mize.
Moje poševno življenje –
najkrajša pot od rojstva do smrti;
diagonala strastnih hotenj
in vsakdanjih možnosti.
Nekaj pekočega, nekaj blestečega.
Pot žarka do odprte knjige.
Besede. Vedno spet besede:
povedane, zapete, zakričane,
izjokane, izdavljenе.
Izživete. Zapisane.
Poševno življenje.
Najkrajša pot od slutnje do spoznanja.
Pot žarka.*

ŽALOST KOT NESMISEL

*Vsi obrazi, ki jih srečuješ,
so eden in isti:
tisti, ki si ga zgubil.
Tisti, ki si ga ljubil.*

*Vse ceste so iste:
tiste, ki si jih z ljubeznijo prepotoval –
in pozabil ali zabarantal.*

*Na vseh gorah, ob vodah
iščeš skupne poti in sledi...
Hlastno vdihavaš zrak –
a ko se zaveš, da ga sam,
zrak pogreni.
Svetu odpada bleščoči lošč.
Še malo, pa bo od rje
življenje puščalo kot prežrta posoda.
Obležal boš kraj neke steze kot hrošč –
na hrbtu.*

SVILNATO

*Dotaknil si se mojega lica
s svilnato, hladno gladino.
Šepnila sem:
"Ne odmikaj se..."
in začutila svoje prelahko telo,
kako ga pozibava usojenost.
Ušesa mi je osmuknilo
pridušeno, tanceno poznavanje
ribjega smeha.*

Češnjev blagor

Bruna Pertot

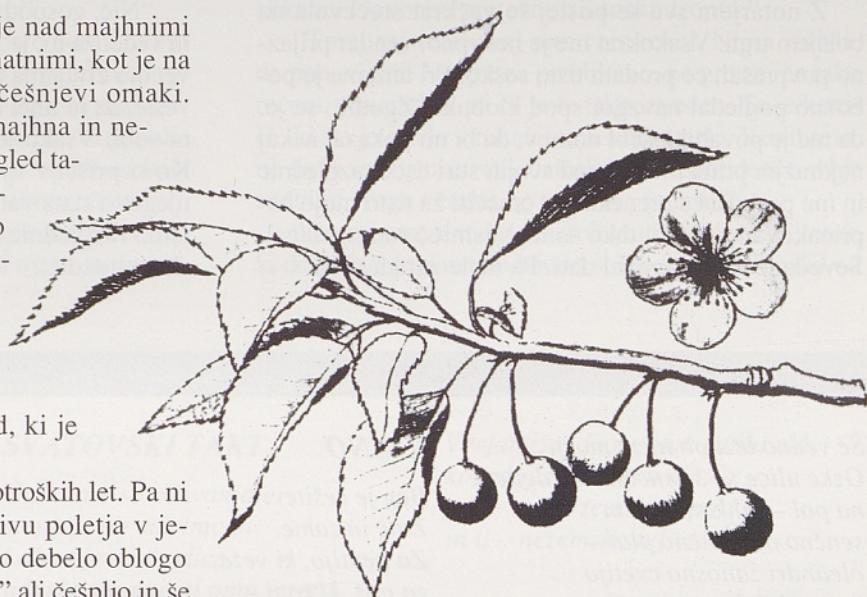
Blagor mu, ki ima veliko veselje nad majhnimi stvarmi! Nad tako majhnimi in neznatnimi, kot je na primer češnjev cmok, plavajoč v češnjevi omaki. Pravzaprav ta stvarca ni niti tako majhna in nepomembna, kot bi človek na prvi pogled tako mislil. Ne ne. Vsa je nabita in prežeta s spomini na majsko-junijsko modrino, na zadnje Marijine šmarnice in na rastočo sončno luč, ko prihaja poletje in se obesi dan o svetem Alojzu in je že šel mimo nas, s svojo zvrhano košaro zrelih in prezrelih češenj sveti Vid, tisti Vid, ki je češenj prav do grla sit.

Cmok! Je tudi poln spominov iz otroških let. Pa ni da bi tako prav goreli zanj: ob prelivu poletja v jesen pa, nas je spremljal, s tisto svojo debelo oblogo krompirjevega testa in majhno "dušo" ali češpljo in še manjšo kapico na maslu praženih kruhovih drobtin. Ljubezen do te, iz vsakdanje in vesoljne potrebe rojene dobrote, pa je stalno nihala: enkrat je bila prav mlačna, nagibala se je v samo naveličano ravnodušje, drugič pa je bila spet prekipevajoča. Jeziček na tej tehtnici ljubezni pa je bila lakota. O, kako je vse dobro, imenitno in enkratno, ko nas telo resno opomni: "Ponudi mi kaj, sicer se sesedem!" Se pravi, ko smo resnično lačni!

Je bistro to naše telo! Natanko ve, česa mu je treba in kdaj ter nam to nemudoma sporoči. Toda naše misli so drugje, mudi se nam. Vendar si nenadoma zaželimo nečesa. Česa neki? Nečesa, kar nam je potrebno za, za? Za vse mogoče, da bo ta naš mali veliki čudež, to naše telo, kljubovalo zemlji in vesolju, življenju in smrti.

Ta svoja sporočila zaupa vsem našim čutom, očem in vonjavam. Oko pa je bolj lahkoverno: omamljajo ga barve, oblike in mere in vabe vseh vrst do popolnosti izpiljenih in naličenih packarij, ki se košatijo v izložbah in skrivajo kačo: "Vzemi in jej, pa boš okusil božanskost!"

Kaj bi ubogi češnjev cmok v primeru s takim sijajem! K sreči imamo še nos: bolj kritičen je in zlepa ne verjame vsemu, je podaljšana roka pameti in nas varu-

je. Zato se bo pameten nos nedvomno odločil za navidez skromen domači cmok. Navidez. Le navidez.

Lahko se zgodi, da se po sto letih prizibaš iz Avstralije, iz Amerike, iz Afrike, zakaj ne iz vesolja, da zopet obišeš gnezdo, ki te je videlo priti na svet in pa tisti stari domači oreh, ki je znal tako lepo peti najlepše melodije sveta. A ga ni več, ne gnezda in ne oreha. Hm. Nič več: ne gnezda in ne oreha. Tu je moralo biti ognjišče, kjer je mama cvrla ribe in tukaj nekje je rasel oreh.

"Se še spominjaš češpljevih cmokov?" ima tudi nos svoje spomine. "Ne, premajhen si bil. Meni pa so ostali tukaj le, še sedaj čutim njihov vonj."

Pomisliš, da je do sliv še zelo daleč, predaleč. Pred hišo pa bingljajo češnje, zadnje, debele in črne in v loncu na koncu štedilnika se v majhnih, komaj slišnih balončkih oglašajo prva letošnja marmelada. Kaj če bi...? Nič novega. Nemške kuharice jih pripravljajo z najrazličnejšim sadjem: cmoki z marelico, cmoki s slivo, cmoki s češnjo, cmoki s čimerkoli. Nič originalnega torej ti češnjevi cmoki, če je le kakšen krompir pri hiši. Še ga je nekaj. Le packast in voden ne sme biti.

Jutro je zgodnje in kakor umito; loncu marmelade se je pridružil lonc z lepo opranim in očedenim, in

seveda neoplupljenim krompirjem. Treba ga bo pretlačiti še vrelega na dolgo in široko, da se lepo shladi in nekoliko posuši.

Obiranje češenj je za tako jutro odlično opravilo, pa še črnice so, mesnate in prav nič vodene, prav kakor je treba. Zdaj peške ven, češnje pa na cedilo, da odteče odvečni sok. Krompir je ves mokast in suh, brž nekaj soli in sveže jajce, pa malo moke, v stvarnem kuharskem sporazumevanju bi morali vse zaokrožiti v kilogram krompirja in eno četrtino moke in že se vse to izpreminja v testo, ki bo še rahlejša, če smo se spomnili dodati ščepec pecilnega praška: ščepec in nič več.

Testo ne sme ležati, zato se naglo izpreminja v desetine okroglih ploščic in vsaka ima svojo češnjo na sredi, lahko pa tudi dve. Vsako posebej je treba skrbno zadelati in oblikovati v lepo in pravilno kroglo, da se ne bodo razdirale sedaj, ko morajo poromati vse skupaj v slan krop: v majhnih skupinah, da se ne bodo gnetle med seboj. V segreti pečici pa jih že čaka posoda iz jenskega stekla z nekaj kosmiči masla. Zares jih je lepo videti. Vse oči so uprte vanje. Ko pa dobi vsaka posebej še klobuček na maslu pocvrtilih kruhovih drobtin (kako so imenitne, če so nekoliko debelejša!) pa se pričakovanje preljuje v občudovanje in nestrpnost.

Vsaj malo potrpljenja, prosim, saj ima krona šele priti: krona prihaja namreč v obliki češnjeve omake, goste, sladke... dišeče po tropski "vanilli fragrans", po naši dobri, stari vaniliji. Kako je nastala? Iz nekaj pesti s sladkorjem kuhanih in pretlačenih češenj. Pa še rob posode bo treba okrasiti s šopkom celih češenj, ki so v zadnjem trenutku poromale v krop, noter in ven. Na, pa še tri zelene liste, saj so neoporečni, tako odščipnjeni z domačega drevesa! Naj le pride tudi oko na svoje!

Pa ni pripotoval le človek iz neznane dežele; potovalo je nekako vse skupaj in se znašlo ob in na domači mizi: "Cinnamomum" ali cimet, "Eugenia aromatica" ali nageljnovca žbice, sladkor v prahu, nekdo si želi vse skupaj zaliti s češnjevim likerjem, kar pa se mi zdi pravo pretiravanje, saj "est modus in rebus", imejmo smisel za mero! Pa so dobri, z likerjem in brez njega. Bilo bi izvrstno poskrbeti za reprizo. Toda iz te moke ne bo kruha. Že se izteka čas za bivanje v domačem kraju in češnja tam na vrtu je vsa prazna. Niti kosi se ne zmenijo zanjo.

Pa se mi zdi, da je bilo včeraj, ko se je popje odpiralo v aprilskem vetru in zdaj je že vse mimo, cvet in sad. Pa saj nas bo jesen obdarovala s slivami za prav tako vabljive češpljeve cmoke. Samo čakati in upati je treba.

Literarni natečaj

"MLADIKE"

1. Revija Mladika razpisuje XXV. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.

2. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov MLADIKA, ulica Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1996. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani, ciklusi poezije pa naj predstavljajo samo izbor najboljših pesmi (največ deset).

3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, prevajalki in kritičarki prof. Diomira Fabjan – Bajc in prof. Ester Sferco ter odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

4. Na razpolago so sledeče nagrade:

za črtico ali novelo:

prva nagrada	400.000 lir
druga nagrada	300.000 lir
tretja nagrada	200.000 lir

za pesem ali ciklus pesmi:

prva nagrada	200.000 lir
druga nagrada	150.000 lir
tretja nagrada	100.000 lir

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku – Prešernovem dnevu – na javni prireditvi in po časopisju. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1997. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

Rokopisov ne vračamo!

Dva zamejska kulturna delavca odšla

Na isti dan - 10. maja - smo izgubili v zamejstvu dva pomembna kulturna delavca, ki sta zapustila trajne sledi v našem kulturnem življenju. To sta bila igralec, dramski in filmski režiser Jože Babič ter duhovnik in pesnik Albert Miklavec.

Oglejmo si na kratko njun pomen.

Duhovnik in pesnik Albert Miklavec

Letos 10. maja je umrl v Borštu župnik in pesnik Albert Miklavec, ki se je rodil 9. marca 1928 v Tomaju, kamor se je vrnil po smrti. Gimnazijo je študiral v Malem semenišču v Kopru in v Gorici, kjer ga je učil slovenščine pesnik Štefan Tonkli, bogoslovje v Gorici, Trevisu in Trstu, kjer je bil posvečen 6. julija 1952. Kaplan je bil v Bazovici, na Katinari, nato župnijski upravitelj in župnik, nazadnje župnik v Borštu.

Bil je duhovni vodja skavtov, vodja otroških zborov, tudi sam je pel bariton, večkrat je bil odbornik Duhovske zveze.

Pesnitni je začel v liceju, sodeloval pa je v Koledarju Goriške Mohorjeve družbe in v Mladiki. Podpisoval se je s psevdonimom Slavko. Bil je samouk, toda z vztrajnostjo je napredoval, rasel in 1970 dozorel do prve zbirke **Prošnja za jutri**, ki mu jo je založila Mladika. Z njo je dokazal, da je resničen pesnik, navezan na rodni Kras, kot duhovnik pa ves predan Bogu in bližnjemu.

V zbirki je 42 pesmi, ki jih ločijo jedkanice Marjana Kravosa v tri skupine. V prvi skupini poje o kraški zemlji, ki je lepa, toda skromna, kamnita, gola in suha, vendar dobra kakor mati: "Kako si dobra, / kraška zemlja: / trgaš si od ust, / da nas živiš."

V drugih pesmih poje iz sebe o svojem razmerju do Boga, dobrega očeta, ki ga kot otroka vodi po ravni poti. Pogosto opeva praznike, vendar jim je odvzel narodopisne običaje, služijo mu predvsem za to, da se še bolj poveže z Bogom.

Za 75-letnico je Hranilnica in posojilnica na Opčinah (zdaj Zadružna kraška banka) izdala monumentalno knjigo **Prgišče Krasa**, v katero je urednica Zora Tavčar uvrstila več črtic Rafka Dolharja, njegovih 49 celostranskih barvnih fotografij kraške zemlje in folklore in novo pesniško zbirko Alberta Miklavca Prgišče krasa. V zbirki je 25 pesmi in v njih je Miklavec dozorel kot človek in se pesniško izčistil. Kras je ohranil svojo enkratno lepoto v vseh letnih časih, istočasno je pesniku simbol življenja, razjedene skale pa so "kipi trpljenja". Ljubi kraško samoto in pije iz globin njenih tolmunov. Tako poln je sadov, da vabi rojake, naj pridejo k njemu in zajemajo iz njega, da ne bodo ostali sadeži neobrani. V pesmi je tu-

di odsev sodobnega življenja in problemov današnjega časa in ljudi. Jezik je poln in sočen, z velikim smislom za pevnost verzov, za toplo in neposredno izpovednost.

Malo pred smrtjo je pripravil novo zbirko **Pesmi odrešenja** sestavljeno iz sonetov, središče pa ji je Križev pot. Poje tudi o Mariji in praznikih, da je zbirka religiozna.

Dramski in filmski režiser Jože Babič

Po daljši bolezni je 10. maja umrl v Ljubljani v Kliničnem centru igralec, dramski in filmski režiser, publicist in organizator Jože Babič, ki je 14 zrelih let ustvarjal v Trstu in mu zapustil svoj pečat. Rodil se je 13. februarja 1917 v Povžanah pri Materiji v Slovenski Istri, toda mladost je preživel v Mariboru, kamor se je morala družina preseliti. Tukaj se je srečal s Slovenskim narodnim gledališčem in obiskoval dramsko šolo, ki jo je vodil Vladimir Skrbinšek. Nastopal je na odru Drame, istočasno pa je igral tudi v Žižkovem Neodvisnem gledališču na Ptuj. Po Žižkovem odhodu je prevzel septembra 1940 vodstvo ptujskega gledališča, vojna leta je preživel kot nemški ujetnik v raznih taboriščih, po vojni je bil referent za ljudsko prosveto na Ptuj in vodja gledališča. V naslednjih dveh sezonah je bil igralec pri SNG v Mariboru. V jeseni 1947 je prišel v Trst, kjer se je udomil kar za 14 let. Igral in režiral je, režiral še filme in sodeloval z drugimi gledališči. V letih 1956/57 je študiral in se izpopolnjeval v Rimu in Milanu, od 1959 do 1968 je bil svoboden umetnik in je režiral v vseh slovenskih poklicnih gledališčih, posvečal pa se je tudi filmu.

Leta 1964 se je ob odprtju Kulturnega doma ponovno zaposlil pri SNG v Trstu in ustanovil Studio za mlade igralce. Nato je odšel v Novo Gorico in 1968 prevzel poklicno gledališče in ga marca 1975 spremenil v poklicnega z imenom Primorsko dramsko gledališče. Stalno je sodeloval z vsemi poklicnimi gledališči, ob rojstvu slovenske televizije pa je veliko delal zanjo. Zrežiral je nad 200 gledaliških del, 7 filmov (6 celovečernih) in nekaj krajših kulturnih filmov.

Babič je imel veliko zaslugo za razvoj in uveljavitev Tavčarjeve dramatike. Zrežiral je skoraj vse njegove igre in jim pomagal, da so shodile. Dobil je Prešernovo nagrado za življenjsko delo (1981), zlati prstan za režijo filma Veselica, prvo nagrado za režijo filma Tri četrtine sonca, idr.

Babič je bil rojen gledališki ustvarjalec, zato je njegov odhod toliko bridkejši.

Martin Jevnikar

Pesem o sveti Barbari

Norma Jež

Sosič Mihela po domače Skorčeva z Opčin je živela v Trstu. Bila je članica Marijine družbe in dobra cerkvena pevka. Zbirala je ljudske cerkvene pesmi, a le deloma jih je zapisovala, kajti imela je težave s pravopisom in slovnico. Živela je pač za časa fašizma in zato ni mogla obiskovati slovenskih šol. Bila je sestra pok. pevovodje openskega cerkvenega zbora Maliča.

Dne 5. aprila 1981 mi je izročila svoj površni zapis pesmi o sveti Barbari, ki so jo zadnjih 150 let peli na Opčinah, ko so "varvali" umrle domačine in vso noč molili in peli. Tedaj je še bilo v splošni navadi, da je bil mrlič dva dni na parah v domači hiši. Vsaka družina je imela posebno vezene prte in razgrinjala z razpelom, ki so spadali k nevestini bali. Vsi so zato skrbeli, da je bila žalna soba čim lepše okrašena.

Pokojna Mihela Sosič je pesem o sveti Barbari prvič slišala, ko je imela osem ali devet let, to je okrog leta 1910 na Opčinah, ko je bdela ob truplu devetletne sošolke Netke.

*Tamle gori je ena stezica, ena stezica ograjena.
Po tej stezici je hodila svetnica sveta Barbara.
V eni roki je nesla Kelih, v ta drugi sveto Rešnje Telo.*

*In jo sreča neki fantič po imenu Judež mlad.
Ta se ni hotel Bogu odkriti - svetnici sveti Barbari.
Ona mu je napovedala, napovedala krvavi boj:*

*"Ti boš moral na vojsko iti, na vojsko in v krvavi boj.
Eden ti bo glavo odsekal, ta drugi te bo v srce zbol.
In boš klical pomočnico, svetico sveto Barbaro.*

*Ona te bo izpovedala in te bo obhajala.
Tvoja dušica bo šla v nebasa kakor en golobček bel.
Tvoje truplo se bo razsulo kakor prah ino pepel."*

Pri nas v mavhinjski fari pa še danes pojemo prastaro ljudsko pesem o Mariji begunki z Detetom. Še pred kratkim smo jo peli na nekem romanju. Kolikor vem, tudi ta še ni zapisana. Glasi se:

*Marija z Ogrskega gre. Marija z Ogrskega gre. Marija
z Ogrskega gre.
Čez tri gore, čez tri vode.*

*Marija pride do morja. Marija pride do morja. Ma-
rija pride do morja.
Prav milo prosi brodarja:*

*"Prepelji me za božji lon. Prepelji me za božji lon.
Prepelji me za božji lon
in za nebeški tron."*

*"Jaz vozim le za krajcarje. Jaz vozim le za krajcarje.
Jaz vozim le za krajcarje
in tiste bele zeksarje."*

*Brodar začne ladjo vozit. Brodar začne ladjo vozit.
Brodar začne ladjo vozit
in ladja začne se topit.*

*Brodar zavpije na vso moč. Brodar zavpije na vso moč.
Brodar zavpije na vso moč:
"Marija hiti na pomoč!"*

*Marija vzdigne krilice. Marija vzdigne krilice. Marija
vzdigne krilice
in gre čez jezerce.*

*"Naj ti pomagajo krajcarji. Naj ti pomagajo krajcarji.
Naj ti pomagajo krajcarji
in tisti beli zeksarji."*

Zadnjo kitico je baje dodal povedni ljudski pevec.

Pesem sta me naučili nona in mati. Nona je umrla leta 1958 v starosti 75 let. Prav tako sta me naučili molitvico: Tam je ena cerkvica rumena.

*Tam je ena cerkvica rumena
z virhom podkadena.*

*Noter Mati božja sedi,
lučice zažiga,
bukvice prebira.
K nja pride nja sveti Sin:
"Mati, kaj delaste?
Spiste ali čuvaste?"
"Ne spim in ne čuvam.
Strašne sanje nasanjam,
da so tebe Judje vlovili,
krono z glave zbili,
sablco na glavo dali."
"Mati moja, to niso nobene sanje.
To so tri lepe molitvice.
Kdor jih moli trikrat podnevi
in trikrat ponoči,
so mu vsi grehi odpuščeni.
Usmilita se nas, Jezus in Marija!"*

Opomba: virh = kadilo

Nagrada Vstajenje - odmeva iz ZDA

Kot smo že poročali v prejšnji številki, je bila 15. aprila v Društvu slovenskih izobražencev podelitev nagrade Vstajenje ameriškim Slovencema, profesorjema Radu Lenčku iz New Yorka in Jožetu Velikonji iz Seattla za knjigo Kdo je kdo slovenskega izvora v ZDA. Avtorja nista bila prisotna, oglasila pa sta se s pismom predsedniku komisije za nagrado Vstajenje prof. Martinu Jevnikarju. Zaradi zanimivih podatkov in misli ju tu natiskujemo.

Naj še dodamo, da sta dobitnika poklonila denarno nagrado v znesku dveh milijonov lir, ki jo je nudila Zadruga kraška banka, Slovenskemu visokošolskemu skladu Sergij Tončič v Trstu, da bi tako prispevala k študijskemu in raziskovalnemu delu naših mladih v zamejstvu, kjer sta prva povojna leta oba poučevala.

Zahvala odboru nagrade Vstajenje

Obvestilo o nagradi sem dobil iz Ljubljane, iz glavne pisarne Slovenske tiskovne agencije, že 3. aprila zjutraj ob pol šestih po našem času. Še isti dan sem poslal kopijo obvestila uredniku "Ameriške domovine" dr. Rudolfu M. Suslu v Cleveland, kjer je bilo z njegovim komentarjem objavljeno že naslednji dan.

Dovolite, da se za podeljeno priznanje najini knjigi - Odboru za znanstvena in literarna dela VSTAJENJE v Trstu - zase in za prijatelja Jožeta Velikonjo najlepše zahvalim.

Naj poudarim, da je vodilna ideja našega WHO'S WHO-ja registrirati življenje in delo posameznikov slovenskega rodu v Ameriki, ki se zavedajo svojega profesionalnega poslanstva in dela v novem svetu in dejstva, da s svojim delom v ameriški družbi postajajo faktor slovenske prisotnosti v svetu.

Naj dodam, da z Jožetom Velikonjo ceniva Vašo pozornost in se Vam zanjo najtopleje zahvaljujema. Ob tem čutiva, da sva še vedno delček slovenske tržaške skupnosti, iz katere sva izšla.

Hvala lepa.

Rado Lenček

18. aprila 1996

Dragi Martin,

Samo besede v zahvalo niso dovolj. Sam si marsikdaj doživel, da si delal stvari, ker se Ti je zdelo, da jih je treba napraviti. Upal si, da jih bo kdo opazil in s časom tudi cenil. Tako je z menoj in z **Who's Who**. Prav zato je priznanje z nagrado "Vstajenje" posebno dobrodošlo, ker je tudi nepričakovano. Morali ste nekako redefinirati, kaj je književnost, da ste lahko precenjevali najino knjigo.

Ker tako delo poznaš, tudi veš, da ni nikdar končano. Razen če sam zapreš predale in ne odgovarjaš na sporočila. Tega zaenkrat ne nameravam. Boleče je še vedno, ko kljub ponovnim prošnjam ne dobim odgovora od ljudi, ki bi morali biti vključeni v takem seznamu. Zdaj predvsem zbiram imena teh manjkajočih. (...) Po drugi strani se pa zaradi naše knjige name obračajo ljudje z najrazličnejšimi vprašanji, kot da bi vodil informacijsko pisarno. Če morem, jim rade volje ustrezem.

Pred dobrim mesecem sem končno razposlal zadnjih nekaj ducatov izvodov večjim knjižnicam in inštitutom po svetu. S tem sem to poglavje dela zaključil.

Prav danes mi je telefoniral Rado iz New Yorka, pred odhodom v Ljubljano na predstavitev njegove knjige. Morda pride tudi v Trst. V Gorici bosta z Nino na Kostanjevici praznovala 50-letnico poroke. Da je res že toliko časa od tedaj?

Ob pregledovanju starih časopisov in zapiskov - končno se moram rešiti skladovnic ostarelih papirjev - me je prizadela pripomba, ki jo je nekje zapisal Josip Tavčar o tržaški šoli, da ni mogel dobiti mesta, ker so vse pobrali Baragovi begunci. Ponovno sem tudi zadel na njegov pogovor v **Naših razgledih** (30. avgusta 1974) o gledališču v Trstu, kjer dodaja, kako je "tudi moral služiti vsakdanji kruhek kot profesor na Trgovski akademiji". Ali se je do danes kaj spremenilo, v tem namreč, da je opažena vsa delavnost, ki ni slonela na podpori Ljubljane? Opisana kot pozitivna graditev svobodnega kulturnega življenja? Stalno slovensko gledališče v Trstu je nihalo, kakor je nihala finančna podpora iz Ljubljane - in kasneje iz Rima. Kaj pa vse drugo delo? Breme je slonelo na Vas, ki ste v Trstu ostali. Mi smo od daleč lahko samo upali, da ne boste klonili. Obenem pa spremljali osmrtnice. Koliko "Baragovih beguncev" je dočakalo svoje osemdesetletnice? Koliko talentov se je razteplotu, ko bi v Trstu lahko gradili! Nekaj nam se je posrečilo postaviti se na noge, večina se je izčrpala v trdoti tujega sveta. Imena, imena, imena...

Zakaj je bilo tega treba? Današnji tolmači pa klepečejo, kot da je šlo za drobne nevšečnosti, ne za celotna človeška življenja. Take misli me spremljajo ob iskanju podatkov o Slovencih po svetu. Vsakega uspeha in vsakega novega imena sem vesel. Ob tem pa ne morem pozabiti vseh imen podobno talentiranih, ki bremena niso prenesli in so v svetu opešali. Tudi taki, ki niso, gredo v leta. Malo je takih, da ne odnehajo. Moji najzvestejši stiki so z Bogdanom Novakom in Radom Lenčkom. Oba še polna načrtov.

(...)

Rade volje prepustim milijon v dobre namene v Trstu, vendar prav zdajle ne vem, kje bi bil milijon najbolj koristen. V kratkem bom to sporočil Tebi ali Mavru.

Končno: Nagrada, ki ste jo nama podelili, je najbolj dragoceno darilo, ki sem ga kdajkoli dobil. Nisem gotov, da se zavedate, kaj mi pomeni. Je kot stisk prijateljske roke, ki nič ne zahteva in nič ne pričakuje, stisk roke, ki jo nerad izpustiš. Da bi držal za vedno. Preko devet časovnih pasov.

Tvoj

Jože Velikonja

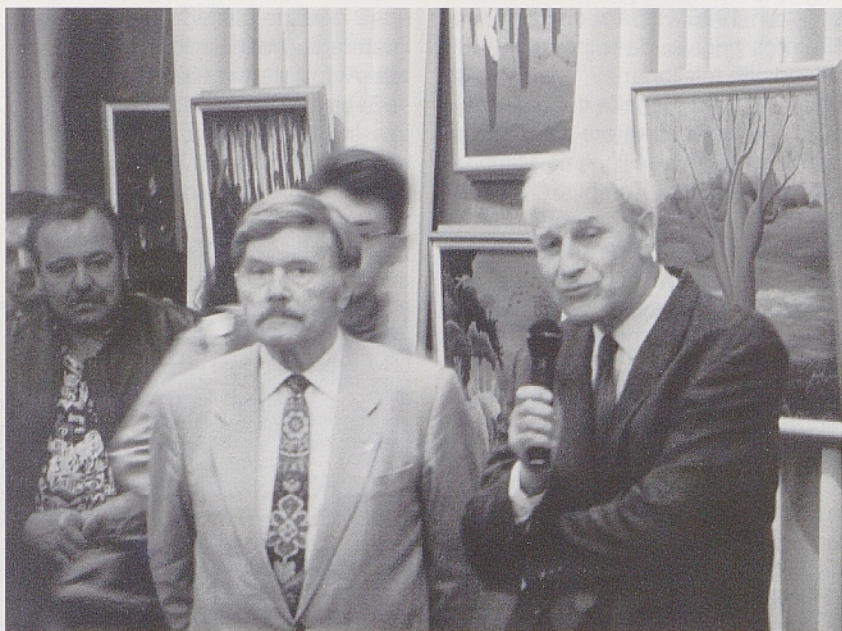
Sezona kulturnih srečanj v Peterlinovi dvorani se bliža koncu

Mesec maj je bil v Društvu slovenskih izobražencev živahen in tudi obisk se je prav ob koncu sezone izredno povečal, kar pomeni, da so taka kulturna srečanja potrebna in hvalevredna, čeprav terjajo priprave precejšen napor in vztrajnost. Dobiti temo, predavatelja ali skupino za vsak teden od oktobra do junija ni lahka stvar. Požrtvovalnemu vodstvu društva gre zato vse priznanje in zahvala za bogato in prijetno ponudbo, ki nam jo daje iz leta v leto.

Oglejmo si sedaj nekoliko поблиže spored prireditev v mesecu maju. V ponedeljek, 6. maja, je v sklopu zgodovinskih srečanj, ki so se zvrstila spomladi, predavala zgodovinarica dr. Tamara Pečar Griesser na temo "Položaj katoliške cerkve ob koncu druge svetovne vojne". V ponedeljek, 13. maja so v društvu predstavili knjigo Lojzke Bratuž "Gorica v slovenski književnosti". Knjigo je predstavila prof. Marija Cenda Klinc. Naslednji ponedeljek, 20. maja, je zgodovinar dr. Ervin Dolenc predstavil svojo knjigo z naslovom "Kulturni boj". Zadnji ponedeljek v mesecu pa so v Peterlinovi dvorani svečano odprli bogato slikarsko in knjižno razstavo "BRIDGE - MOST med Avstralijo in Slovenijo". Razstava prikazuje dela slovenskih umetnikov, ki živijo v Avstraliji, in bogato literarno in publicistično dejavnost tamkajšnjih rojakov. Pri odprtju razstave sta sodelovala kvartet Big Ben in Tržaški oktet. Večer je vodil avstralski rojak g. Ivo Leber. Prireditve pa so pozdravili urednik Rodne Grude g. Jože Prešeren v imenu Slovenske izseljenske matice, Sergij Pahor za Društvo slovenskih izobražencev in Marij Maver v imenu Slovenske prosvete iz Trsta, ki je razstavo odprl.

Peterlinova dvorana ob otvoritvi razstave BRIDGE - MOST med Avstralijo in Slovenijo: Tržaški oktet (zgoraj) in g. Ivo Leber ob predsedniku DSI Sergiju Pahorju (spodaj).

JUGOSLAVIJA-AVSTRIJA

Vodja Avstrijskega inštituta za srednjo in vzhodno Evropo prof. dr. Arnold Suppan je tudi v Ljubljani predstavil svojo 1.300 strani debelo študijo o avstrijsko-jugoslovanskih stikih v letih 1919-38. Izšla je maja v Avstriji, obširno pa obravnava tudi koroški plebiscit in manjšinsko vprašanje.

BRIŽINSKI SPOMENIKI

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je konec maja predstavila v Ljubljani zbornik Brižinski spomeniki. V njem je 44 razprav domačih in tujih strokovnjakov, ki multidisciplinarno obravnavajo najstarejše znane zapiske v slovenščini. Razpravi objavljata tudi Tržačana profesorja Janko Jež in Pavle Merku.

Prof. Marija Cenda Kline in prof. Lojzka Bratuž na predstavitvi knjige "Gorica v slovenski književnosti".

SLOVENC V MISIJONIH

Ob obisku papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji je Misijonsko središče Slovenije izdalo brošuro Slovenci v misijonih 1996. Podatki ob koncu aprila letos pričajo, da je po svetu 105 slovenskih misijonarjev, in sicer v 31 državah (za misijonske dežele veljajo tudi Albanija in nekatere južnoameriške države). Največ jih je na Madagaskarju (20), sledi Zambija (15). Najdlje, od leta 1928, je v misijonih (v Bombayu) sestra Konradina Resnik, rojena leta 1905.

Brošura prinaša tudi naslove in nekaj podatkov o posameznih misijonarjih, ki jih po pripadnosti lahko tako porazdelimo: 9 škofijskih in 34 redovnih duhovnikov, 4 redovni bratje, 45 redovnic, 13 laičkih misijonarjev.

KATOLIŠKA CERKEV V SLOVENIJI

Ob papeževem obisku je pri Družini izšla še lepa knjižica v slovenščini, angleščini, nemščini, francoščini, italijanščini, španščini in poljščini Slovenija - Katoliška Cerkev v Sloveniji. Besedilo je napisal Franci Petrič. Škoda, ob pričakovani mednarodni odmevnosti, da ni zapisal več stavkov o Slovencih v zamejstvu in zdomstvu, ki bi ju bili sicer lahko bolj poudarili tudi v protokolarnem delu prvega dneva papeževskega bivanja na slovenskih tleh. Vse drugače je bilo v Postojni.

POLYGLOTT-REISEFÜHRER SLOWENIEN

Pri znani založbi turističnih vodnikov in zemljevidov Polyglott v Münchnu je izšel na sto lepo oblikovanih in ilustriranih straneh vodnik po Sloveniji. Avtor Martin Amode (rojen leta 1931) je po materi Slovenec. Napisal je vrsto potopisov in vodnikov po jugovzhodni Evropi in Turčiji, 25 let pa je bil urednik pri založbi Polyglott.

Vodnik je pisan z vsestransko razgledanostjo in s simpatijo.

V novi knjigarni v središču Ronk so v začetku junija predstavili knjigo z Valvazorjevimi teksti v italijanskem izboru.

Glas Slovenije

V Melbournu je maja izšla že 76.-77. številka informativno zelo bogatega "avstralsko slovenskega neodvisnega informativnega časnika" Glas Slovenije (4/316 Dorset Rd., Boronia, Melbourne, VIC 3155, Avstralija, tel. in faks 03-9762 6830). Ureja in oblikuje ga Stanka Gregorič, v upravnem odboru pa sta še Dušan Lajovic in Alfred Brežnik. Poleg poročil o dogajanju med Slovenci v Avstraliji in avtorskih prispevkov je list natrpan s svežimi novicami iz slovenskega sveta, ki jih z navajanjem vira povzema iz cele vrste matičnih, zamejskih in zdomskih listov in revij, ki jih v več primerih prejema prek interneta. Nekaj strani je tudi v angleščini.

Umrl žabniški župnik

Na kolovozu, ki pelje iz Zajzere na Sv. Višarje, se je 9. junija smrtno ponesrečil z avtomobilom 68-letni oblat Giovanni Nicoletti, ki je bil slabo leto župnik v Žabnicah, in torej tudi na Sv. Višarjah. Službo je prevzel začasno, potem ko je videmska nadškofija odpovedala pogodbo s slovenskimi frančiškani, kar je povzročilo veliko hude krvi. Nicoletti se je lepo vživel v okolje in takoj pokazal veliko spoštovanje do slovenščine in kulturne pisanosti Kanaleske doline, kar se je kazalo tudi v uporabo slovenščine v bogoslužju.

NOTRANJE MINISTRSTVO ZA MANJŠINE

Osrednji urad za probleme mejnih območij in narodnih manjšin na notranjem ministrstvu v Rimu je aprila izdal novo, skoraj 450 strani debelo razmnoženino o manjšinskem vprašanju. Že januarja 1994 je objavil poročilo o položaju manjšin v Italiji, septembra 1994 je sledilo poročilo o manjšinah v Evropi, oktobra 1995 poročilo o kulturnih vidikih skupnosti, ki so že dolgo nastanjene v Italiji, zdaj pa študijo o evropskih varstvenih ukrepih, ki zadevajo kulturo manjšin (Europa: Cultura e tutela delle minoranze).

V vseh publikacijah je zaznati naklonjenost do manjšinskih skupnosti, kar je pomembna novost. Študije pripravlja dr. Giuseppe Mario Scalia, ki je v prej omenjenem Osrednjem uradu (tega vodi dr. Antonio Farrace) odgovoren za oddelek za jezikovne manjšine in skupnosti, ki so že dolgo nastanjene na italijanskem državnem ozemlju, medtem ko vodi oddelek za obmejna območja dr. Giuseppe Serafino. Tudi ta oddelek je nedavno izdal pregled položaja ob mejah pod naslovom Monitoraggio sulle zone di confine.

I DOCUMENTI DIPLOMATICI ITALIANI

Italijansko zunanje ministrstvo že ves povojni čas objavlja izbor svojih diplomatskih dokumentov, ki so pomembni za zgodovino. Za to skrbi posebna komisija, ki jo je ustanovil leta 1946 De Gasperi, zdaj pa jo vodi prof. Pietro Pastorelli. Debeli zvezki izhajajo v 12 zbirkah, ki obravnavajo različna časovna razdobja od leta 1861 do 1958. V celoti so izšle le zbirke za naslednja razdobja: 1861-1870, 1914-1918, 1922-1935, 1939-1943, ostale pa se postopoma izpopolnjujejo. Tako je aprila izšel četrti zvezek (735 dokumentov na skoraj tisoč straneh!) desete zbirke (1943-1948), ki obravnava izredno pomembno obdobje šestih mesecev od julija 1946 do februarja 1947 v času pariške mirovne konference. Takrat so se med drugim odločali italijansko-jugoslovanska meja, nastanek Svobodnega tržaškega ozemlja, usoda Južne Tirolske itd. Novi so zlasti podatki o pogajanjih glede Titovega predloga o razdelitvi: Trst Italiji, Gorica Jugoslaviji.

Dr. Jože Faganel, prevajalec Klemen Pisk in prof. Niko Jež so v Peterlinovi dvorani predstavili knjigo Karla Woytile "Pred zlatarno".

GLASILO SSK

Svetovni slovenski kongres, ki se je v preteklih letih že preizkušal s svojimi glasili, je januarja začel s skromnejšim biltenom Glasilo (naslov: Cankarjeva 1/IV, 1000 Ljubljana, tel. in faks 061-1252440), ki ga ureja Feliks Tavčar. V omenjeni številki med drugim objavlja zakonski osnutek o pravicah Slovencev brez slovenskega državljanstva.

KANALSKA DOLINA

Gradivo s posveta Večjezičnost na evropskih mejah - primer Kanalske doline, ki je bil oktobra 1995 na Trbižu, je zdaj izšel v posebnem zborniku z istim naslovom. Uredila sta ga Irena Šumi in Salvatore Venosi, izdal pa sedež v Kanalski dolini Slovenskega raziskovalnega inštituta. Razprave so objavljene v izvirniku, ob njih pa so povzetki še v treh jezikih.

REVIJA 2000

Zadnja, dvojna številka Revije 2000 (88-89) lep del svojih strani posveča rajnemu pesniku in prevajalcu Lojzetu Krakarju.

Nedavno preminuli visoki predstavnik slovenskega zunanjega ministrstva Matjaž Jančar pa je objavil 50 strani dolgo študijo Strategija Slovenije do slovenske narodne manjšine v zamejstvu. Gre za kritično razmišljanje, ki kliče k nadaljevanju diskusije in preverjenju nekaterih trditev.

PREGNANI

Vili Prinčič je pri založbi Devin v Trstu izdal pomembno delo Pregnani. Prva svetovna vojna - pričevanja gorških beguncev. Zbral je namreč 66 življenjskih zgodb nekdanjih begunskih otrok.

Knjigo so predstavili 29. maja v Gorici. O njej so spregovorili Aldo Ruppel, Drago Sedmak, Andrej Furlan in avtor.

50 LET PASTIRČKA

V nedeljo, 12. maja, je bilo v Gorici celodnevno praznovanje 50-letnice otroške revije Pastirček, ki so jo začeli izdajati slovenski kateheti, ob odboru pa jo zdaj ureja župnik iz Sovodenj Marjan Markežič. Številni mladi bralci in sodelavci so imeli mašo na Placuti, razne dejavnosti in igre, v Katoliškem domu so odprli razstavo osmih ilustratorjev, nato pa je bila v bližnji telovadnici prireditev. Ob tej priložnosti so izšle tri publikacije: brošura 50 let Pastirčka, zbirka pesmi rajnega prvega urednika msgr. Srečka Gregorca Ivček nagajivček in povest Marize Perat Kraljična z ledenim srcem.

PLEČNIK V PRAGI

Na Hradčanih v Pragi sta češki in slovenski predsednik, Havel in Kučan, 23. maja odprla veliko razstavo o arhitektu Jožetu Plečniku z naslovom Arhitektura za novo demokracijo.

Pogled na polno zasedeno dvorano na prireditvi ob 15-letnici slovenske Sole v Ronkah.

ROMJAN

V Romjanu v občini Ronke, torej v narodnostno zelo težavnem okolju "v Laškem", so 8. junija praznovali 15-letnico delovanja tamkajšnje slovenske osnovne šole. Na sporedu je bila lepa prireditev, izšla je tudi brošura. Po vojni je bilo v Laškem več slovenskih šol, ki pa so "skopnele" po resoluciji Informbiroja. Šola v Romjanu je nastala leta 1981 po prizadevanju ronške in doberdobske občine.

FURLANI IN SLOVENC

Središče za družbene stike videntske nadškofije je 25. maja priredilo v Čedadu posvet Furlani in Slovenci v Furlaniji. Pri okrogli mizi so sodelovali špetrski župan Firmino Marinig, pesnik Elio Bartolini, zgodovinar Jože Pirjevec, župnik in publicist Božo Zuanella in furlanski duhovnik Rizieri De Tina. Sledilo je somaševanje, ki ga je vodil koprski škof msgr. Metod Pirih.

NAGRADA JULIUS KUGY

Učenci osnovne šole Albert Sirk iz Sv. Križa, ki bi jo rada tržaška občina z načrtom o "racionalizaciji" šolskega omrežja preselila iz jedra vasi v italijansko šolsko zgradbo, so pokazali svoje velike šolske uspehe s tem, da so 8. junija odnesli prvo nagrado v veliki konkurenci italijanskih in slovenskih šol na natečaju tržaške pokrajinske uprave o okolju Julius Kugy.

9. LINHARTOVO SREČANJE

Mladinski gledališki in lutkovni natečaj Linhartovo srečanje je junija lepo poudaril skupni slovenski prostor. Posamezne predstave so bile namreč tako v Kosovelovem gledališču v Sežani kot v Prosvetnem domu na Opčinah, torej na obeh straneh meje. Pobudo sta skupno pripravili Zveza kulturnih organizacij Slovenije in Zveza slovenskih kulturnih društev iz Trsta.

UMRL PROF. TONE POŽAR

V Pivki je bil 24. maja pogreb znane primorskega duhovnika in kulturnega delavca dr. Toneta Požarja. Rodil se je 27. maja 1912 v Petelinjah in bil posvečen v duhovnika leta 1935 v Trstu. Leta 1944 je diplomiral iz slavistike v Padovi. Vmes je bil interniran. Služboval je v številnih krajih, med drugim v Lokvi, kjer je v vojnih in prvih povojnih letih gostil duhovnika in politika Virgila Ščeka. Tja je tudi povabil slikarja Toneta Kralja, ki je poslikal cerkev z znamenitimi versko-narodno-politično simboličnimi podobami in barvami. Sploh je imel rajni Požar zelo dobre stike z umetniki. Od leta 1958 do 1973 je bil ravnatelj Srednje verske šole v Vipavi, kjer je še do visoke starosti poučeval slovenščino, latinščino, likovno umetnost in drugo. V svojem publicističnem delu je pojasnjeval zlasti lik Virgila Ščeka.

JURJEVANJI

Tržaški del Slovenske zamejske skavtske organizacije je imel svoje jurjevanje 28. aprila pri Briščah v zgoniški občini. Obljubilo je 18 volčičev in veveric in 27 izvidnikov ter vodnic. Obrede sta vodila načelnika Teo Kralj in Martina Grahonja, mašo pa je daroval duhovni vodja Tone Bendič.

Goriški del SZSO pa je imel jurjevanje 1. maja v Doberdodu. Tam je obljubilo 23 volčičev in veveric ter 14 izvidnikov in vodnic. Srečanje sta vodila načelnika Mirjam Černic in Julijan Čavdek. Maševal je duhovni vodja Oskar Simčič.

ALOJZIJ RES

Pred 60 leti je prezgodaj umrl v Benetkah kulturni delavec prof. Alojzij Res. Goriški muzej mu je zdaj posvetil 23. številko zbornika Goriški letnik, ki jo je uredil dr. Branko Marušič. V njej je gradivo s simpozija o Resu leta 1993 na Sv. Gori in drugo.

MALIČEVE MAŠE

V cerkvi na Opčinah so 23. maja predstavili zbirko štirih maš, ki jih je skomponiral Stane Malič (1904-1984), izdala pa Zveza cerkvenih pevskih zborov v Trstu. Zbor Sv. Jernej, ki ga je dolgo vodil tudi Malič, je pod vodstvom Janka Bana in ob orgelski spremljavi Vinka Škerlavaja izvedel eno izmed maš, o Maličevem liku in delu je govoril predsednik ZCPZ dr. Zorko Harej, o štirih mašah pa dr. Edo Škulj.

MAJOR PAUL BARRE

V rodnem Montrealu je 22. februarja praznoval 90-letnico nekdanji major britanske vojske Paul Barre, ki je bil poleti 1945 poveljnik taborišča v Vetrinju. Krajevni odbor društva Tabor, ki ga vodi Blaž Potočnik, ga je 21. aprila povabil v Toronto, kjer so mu v slovenski restavraciji Linden priredili slavnostno kosilo. Maj. Barre ima namreč veliko zaslug za to, da po domobranci Angleži niso izročili Titu še civilistov, ki so se zatekli na Vetrinjsko polje. Odlučilno je bilo srečanje med maj. Barrejem, dr. Valentinom Meršolom in maršalom Alexandrom. Zanimivo je, da je bil Barre od septembra 1943 do maja 1945 guverner v Ferrari.

KONGRES ZSKD

V Čedadu je bil 25. maja 30. občni zbor (po novem kongres) Zveze slovenskih kulturnih društev. Za predsednika je bil potrjen Ace Mermolja. Med odmevnejšimi pobudami ZSKD na Tržaškem v zadnjem času je niz "multikulturnih" prireditev Kdo so drugi?

SPOMENIK TIGROVCEM

Na Mali gori pri Ribnici so 26. maja odkrili obeležje v spomin na spopad treh tigrovcev - Danila Zelena, Ferda Kravanje in Antona Majnika - z italijanskim okupatorjem 13. maja 1941. Takrat je legendarni Zelen izgubil življenje, njegova soborca pa sta kot partizana kasneje padla v čudnih okoliščinah. Na mestu spopada je že stalo zelo skromno obeležje, saj so do demokratizacije oblasti najraje zamolčevale dejstvo, da je bil to prvi oboroženi spopad z okupatorjem. Ob 50-letnici je spominsko prireditev spodbudila Slovenska skupnost.

Na slovesnosti sta med drugimi spregovorila predsednik Državnega zbora Jožef Školč in ribniški župan Jože Tanko.

POSVET O ŠOLSTVU

Pokrajinska šolska komisija Slovenske skupnosti je 30. maja priredila v Vilfanovi dvorani v Trstu posvet o "racionalizaciji", ki jo predlaga tržaška občina - torej o zapiranju, združenju in premeščanju manjših šol. To je le ena izmed nevarnosti, ki te mesece grozijo slovenski šoli v Italiji.

DIJAŠKI DOM V GORICI

V Gorici so se 31. maja s posebno prireditvijo, razstavo in publikacijo spomnili 50-letnice Dijaškega doma Simona Gregorčiča. Njegova ravnateljica je Kristina Knez, predsednica Združenja Dijaški dom pa Aleksandra Devetak.

35 LET SKAVTOV V TORONTU

V župniji Brezmadežne v New Torontu so 27. januarja proslavili 35-letnico ustanovitve fantovske slovenske skavtske skupine, ki so ji leta 1965 sledile še skavtinje. Vzgojna organizacija živahno dela, letos poleti pa bodo njeni člani prvič taborili v Sloveniji. Predsednik je John Genorio, duhovni vodja pa Pavle Novak.

ZEDINJENA SLOVENIJA

Krovna organizacija pripadnikov politične emigracije v Argentini, Zedinjena Slovenija, je imela 27. aprila 49. občni zbor v Buenos Airesu. Poročila so pokazala, da "slovenski čudež v Argentini" še živi. Med dolgoročnimi načrti je treba omeniti proslavljanje 50-letnice ustanovitve januarja 1999. V pripravi je poseben zbornik. Na občnem zboru so med drugim povedali, da se po Domovih na območju Buenos Airesa zbira 776 mladih od 13. do 35. leta. Manj spodbuden je podatek o tedniku Svobodna Slovenija, ki bi moral biti osrednje glasilo zdomstva, saj ima 836 naročnikov, izmed katerih jih je 135 v zaostanku z naročnino. Neprijetna je tudi ugotovitev, ki izhaja iz poročila predsednika Marjana Lobode, da ob številnih stikih v matici in na Koroškem ni organizacijskih stikov s Trstom in Gorico.

ZGONIK

V Briščikih je občinska uprava 10. maja predstavila študijo dr. Pavleta Merkúja Toponomastika občine Zgonik. Poleg avtorja so o njej spregovorili prof. Roberto Dapit, županja Tamara Blažina in bivši župan, podpredsednik deželnega sveta Furlanije-Juljske krajine Miloš Budin.

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

Zadružna kraška banka, ki ima sedež na Opčinah, podružnice pa v Trstu, Nabrežini, Sesljanu in Bazovici, je končno prejela dovoljenje za polno poslovanje s tujino. Na zadnjem občnem zboru se je izkazalo, da je končala poslovno leto 1995 z dobičkom 6.600 milijonov lir.

25. SREČANJE PLANINCEV

Planinska društva iz obmejnih krajev v Sloveniji, Italiji in Avstriji so imela svoje 25. srečanje 9. junija na Matjurju. Uspešno ga je pripravilo domače društvo Planinska družina Benečija. Med udeleženci so bili tudi predsednik slovenskega parlamenta Školč in državni sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu Vencelj.

VESTNIK

Duhovnik Dušan Jakomin, ki je bil do sklepa o združitvi med Novim listom in Katoliškim glasom odgovorni urednik slednjega, je obudil in začel mesečno izdajati Vestnik, torej list, ki so ga začeli izdajati tržaški slovenski dušni pastirji za povezovanje vernikov leta 1958, a je pred leti zamrl.

41. KONGRES FUENS

Od 15. do 18. maja je bil v Temišvaru v Romuniji 41. kongres Federalistične unije evropskih narodnostnih skupnosti. Posvečen je bil temi Pisanost kultur - bogastvo Evrope. O Slovencih v Italiji je poročal deželni tajnik Slovenske skupnosti Martin Breclj, o Slovencih v Avstriji pa predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Nanti Olip. Tudi drugače je bila opazna slovenska prisotnost med 200 delegati iz 26 držav. Pri osnovni okrogli mizi sta na primer razpravljala tudi Bojan Brezigar iz Trsta in Silvo Devetak iz Maribora. Pač pa ni več slovenskih članov v izvršnem odboru, kjer je bil do kongresa podpredsednik koroški Slovenec Reginald Vospersnik, svojčas že predsednik FUENS. Novi predsednik je Retorman iz Švice Romedi Arquint.

Na žalni seji v Peterlinovi dvorani so se rajnega župnika Alberta Miklavca spomnili dr. Zorko Harej, prof. Martin Jevnikar in sobrat Dušan Jakomin. Miklavčeve pesmi jebral Livij Valenčič.

Umrla sta dva zdomska kulturna delavca

Prvi rod povojnih političnih izseljencev počasi odhaja v večnost in pušča v kulturnem življenju in ustvarjanju vrzeli, ki jih ne bo mogoče zapolniti. Čas se je toliko spremenil, da mladi več ne hodijo po stopinjah svojih očetov, čeprav ohranjajo narodno in jezikovno zavest.

Tako je letos maja odšel v Argentini v večnost pesnik in kulturni delavec France Papež, v Paragvaju pa strokovnjakinja in raziskovalka indijanskih plemen dr. Branka Sušnik.

Oglejmo si na kratko njuno življenje in delo ter zasluge za slovensko kulturo.

Zdomski pesnik in kulturni delavec France Papež

V Buenos Airesu je umrl letos 1. maja zdomski pesnik in kulturni delavec France Papež, ki se je rodil 20. marca 1924 v Kotu pri Semiču. Študiral je v Novem mestu, po italijanski kapitulaciji se je pridružil partizanom, po novembrski nemški ofenzivi istega leta se je znašel med domobranci in dočakal konec vojne v Ljubljani. V begunskih taboriščih v Serviglianu in Senigalii je obiskoval slovensko gimnazijo, po preselitvi v Argentino 1948 pa v Buenos Airesu visokošolske tečaje o filozofiji in Slovensko likovno akademijo pri SKA. Postal je uradnik v tovarni, se posvetil kulturnemu delu in od 1970 urejal osrednjo revijo Meddobje.

Papež je napisal vrsto esejev in kritik ter prevedel Eliotovi drami **Igra pri koktajlu** in **Umor v katedrali**, sam pa je napisal poetično dramo **Gozd** (Meddobje 1970). Izdal je dve knjigi pesmi: **Osnovno govorjenje**, 1957, in **Dva svetova**, 1985. Za to knjigo je dobil tržaško literarno nagrado Vstajenje. O slovenskem življenju v Argentini poroča knjiga esejev **Zapisi iz zdomstva**, 1977, ponatis v Ljubljani 1992. Uredil je drugo buenosairesko izdajo Balantičevih pesmi: **Zbrano delo**, uredil, vinjete narisal in opremil France Papež, SKA 1976. S Tinetom Debeljakom pa je uredil **Antologijo slovenskega zdomskega pesništva** in ji napisal uvodno študijo, SKA 1980.

Pesniti je začel v zdomstvu, poje pa o stvareh, ljudeh in času, ne gre mu za petje "enega trenutka ali posameznega doživetja v njegovi lirični, osebni občutenosti, ampak za dojetje naše in moje eksistence v objektivnosti in globini," je zapisal. Vsebine in logične analize ni mogoče podati, ker obsega vsaka pesem le misli o določenih vprašanih. Branko Rozman je v oceni zbirke zapisal, da poje "v celotni zbirki več ali manj eno in isto".

Iz pesmi dihajo strah in tesnoba tedanjih dni, eksistencialna filozofija, Eliotov vpliv, abstraktnost, surreali-

zem, zato so mnoge misli težke, odmaknjene, čeprav so dostikrat globoke in lepe, prave domislice.

S Papežem je odšel zadnji ustvarjalec prve generacije izseljencev po zadnji vojni.

Dr. Branka Sušnik, raziskovalka indijskih plemen

Letos spomladi je umrla največja slovenska strokovnjakinja za indijanska plemena v Južni Ameriki dr. Branka Sušnik, doma od Device Marije v Polju pri Ljubljani. Njen oče je bil vodja orožniške postaje, v Polju pa je tedaj živel Edvard Kardelj, ki se je oženil z domačinko Pepco Maček. Očeta so ubili na dvorišču pred njenimi očmi, in ker je že dokončala moderne jezike na ljubljanski univerzi, se je umaknila v Rim, se vpisala na univerzo, študirala orientalske jezike in doktorirala. Sodelovala je tudi v Krekovem Socialnem odboru. Ker se ji je zaprl Vzhod, za katerega se je pripravljala v Rimu, je odšla preko Buenos Airesa v Paragvaj in začela občevati z Indijanci, ki jih je tam 13 plemen. Pomagale so ji zasebne ustanove, da je mogla prva leta raziskovati indijanski jezik, psihologijo in način življenja. Kmalu se je pridružilo še vojno ministrstvo, ker je hotelo spoznati psiho svojih podložnikov.

Na raziskovalna pota je hodila sama, kar je bilo nekaj nezaslišanega za žensko. Vendar si je znala pridobiti zaupanje preprostih indijanskih ljudi, da so ji zaupali svoja verovanja, vraže, zakletve in drugo, v kar so verovali in se opirali v življenju. O tem je predavala na paragvajski univerzi in poslušalci so jo krstili za "redko živalco", kar je bilo po njenem njen drugi doktorat. Nov uspeh je bilo predavanje Zgodovina ognja in vode med ameriškim plemeni na Filozofski fakulteti Etnografija Sudamerica. Od tedaj ji je bilo delo lažje, tiskali so ji razprave in postala je redna članica Societad Cientifica del Paraguay. Rektor jo je prosil, naj predava nekoliko lažje, da jo bodo mogli študentje razumeti.

Postala je tudi ravnateljica etnografskega muzeja v Asuncionu in profesorica z muzejem povezane etnološke fakultete, kar je ostala do smrti.

S predavanji in objavami znanstvenih del si je pridobila svetovni ugled, Slovenci pa so samo v Argentini in v zamejstvu nekoliko vedeli zanjo. Tudi ob smrti pred kratkim se niso spomnili nanjo. O njej je pisal samo dr. Tine Debeljak v Meddobju IV, 1958, pod naslovom Srečanje z raziskovalko indijanskih plemen dr. Branko Sušnikovo, in v Zborniku Svobodne Slovenije 1973-1975, kjer je tudi bibliografija njenih znanstvenih publikacij (35 naslovov) in seznam znanstvenih ekspedicij, ki so trajale po pol leta (vseh je 14 do leta 1964). Dodana je tudi njena slika.

Martin Jevnikar

Tone Brulc: Judeževi groši

V samozaložbi Andreja Rota v Ljubljani je izšla nova knjiga argentinskega pisatelja Toneta Brulca z naslovom **Judeževi groši**. Izšla je letos januarja na 400 straneh.

Tone Brulc je najmlajši slovenski argentinski pisatelj, saj se je rodil 27. jan. 1928 v Hrušici, v občini Šmihel – Stopiče pri Novem mestu. Študiral je v Novem mestu, dva dni pred italijansko vdajo je vstopil v vaške straže, nato med domobrance. Z njimi se je umaknil na Koroško, vendar je odšel skrivaj v Italijo in v begunskem taborišču v Serviglianu maturiral na slovenski gimnaziji. Preselil se je v Argentino in delal v steklarni do upokojitve, živel pa v Slovenski vasi pri Buenos Airesu.

Leposlovno je začel ustvarjati šele po upokojitvi, vendar je poslal prvo novelo **Obup** leta 1984 na literarni natečaj tržaške Mladike in dobil prvo nagrado. V noveli je prikazal vse značilnosti Brulčevega pisanja: snov je zajeta iz argentinskega delavskega sveta, zanimajo ga socialna vprašanja in duševno življenje nastopajočih ljudi. V poznejših novelah je pridružil še indijanski način življenja in verovanja, vse pa je postavljeno v nepregledno argentinsko pampo, ki je za Slovence, vajenega hribočkov in dolinic, nekaj izrednega, brezmejnega, lepega, a tudi grozljivega. Tretji svet je buenosaireško predmestje, kjer se stiskajo barake z brezdomci, brezposelnimi, reveži in odpisanimi ljudmi. Šele pozneje se je nekoliko ustavil pri slovenskem domačem življenju.

Te novele je zbral Brulc v prvi samostojni knjigi **Vardevanje angelčka**, ki je izšla leta 1993 pri Mihelaču v Ljubljani. O njej smo že govorili.

Druga Brulčeva knjiga so **Judeževi groši**, ki jo je posvetil "prvi protikomunistični vojski najmanjšega evropskega naroda – Slovenskemu domobranstvu". Knjiga je sestavljena iz treh delov, ki so razdeljeni na poglavja z naslovi. Vendar pa je očitno, da se bo delo nadaljevalo, ker so nosilci zgodbe šele odšli in obe Ameriki v novo življenje.

Prvi del se začne z začetkom vojne Italije in Nemčije proti Jugoslaviji, kar sporoči pri maši kaplan Cvek vernikom v Šmarju pri Krškem na Dolenjskem. Ljudje se vznemirjajo in moški zavijejo po vasi v obe vaški gostilni, h klerikalcu Šuštarju in liberalcu Gazvonu. Šmarje in Dolenjsko zasedejo Italijani in pusté ljudi pri miru. Šuštarjeva Silva se začne shajati s vojakom Rienzom, zato jo dekleta po maši pretepejo, fantje pa jo zvečer ostrizejo in polijejo z gnojnico. Tako je nastal v vasi razdor, ki se je še povečal, ko sta Šuštarjeva in njena mati zatožili Italijanom 12 fantov, ki naj bi bili krivi napada na Silvo. Italijani so vse fante zaprli in odpeljali v taborišče v Palmanovo in še kaplana Cveka, ki je prišel posredovat za fante. Ker pa so ga že po 14 dneh izpustili, se je zameril liberalcem, češ da je že kaj obljubil. Zato ga je škof prestavil, župnik pa je stopil v pokoj.

Ljudje so se Italijanov naveličali, ker so vpeljali propustnice za vse premike iz vasi in policijsko uro. Zato so šli štirje ugledni možje v Krško prosit Nemce, naj za-

sedejo Šmarje. Nemci niso nič obljubili, le telefonirali so na višjo oblast in obljubili odgovor naslednjega dne. Drugo jutro so naložili župana v prikolico in se odpeljali v Šmarje, ki je bilo vse v nemških zastavah. Italijani so začeli streljati v množico na trgu in ubili 14 ljudi, Nemci pa so se odpeljali.

Po pogrebu ubitih so nekateri odšli v gozd in organizirali novo oblast. Italijani so obdali vas z žico in še bolj omejili gibanje prebivalstva. Tudi v Šmarju so ustanovili narodnoosvobodilno oblast, ki sta jo vodila poveljnik Rakar in komisar Dinko. V okoliških vaseh so izginjali ljudje katoliškega prepričanja, brez vzrokov in krivde. Organizirali pa so se tudi četniki, vendar jih je bilo malo. Partizani so jih zajeli in po mučenju pobili. Najhuje so se znesli nad Gazvodovim Jožetom, ki so ga mučili do smrti. Mučili in ubili so tudi dve dekleti, ki so ju zajeli s četniki. Rakar je prisilil Dinka, da si je zapisal, "kdo je koga ubil in kdo je bil navzoč pri posiljevanju deklet. Kot izkušen revolucionar je vedel, da take stvari pridejo prav, če že za drugega ne, vsaj zaradi strahu, da se kdo od moštva ne bi kdaj predal ali poočital pred ljudmi."

Počasi so se partizani razširili po vsej Dolenjski, središče pa so imeli v Beli krajini. Proti njim so najprej ustanovili Štajerski bataljon, potem vaške straže. Ob italijanski kapitulaciji je prevzel oblast v Novem mestu Vuk Rupnik, ki se je povezal z Nemci onstran Krke. Tako so Dolenjsko in Ljubljano reorganizirali in ohranili v nemški oblasti do konca vojne.

V drugem delu je poustvaril Brulc konec vojne, propad, beg na Koroško, vrnitev v Slovenijo, mučenje in pobijanje domobrancev, vendar se pisatelj ne razpisuje o tem. Razmišlja o razmerah, o slovenskem značaju, o vzroku za propad, o slovenski politiki, o razmerah na Koroškem. Nekak zaključek vsega tega je vzklík: "Oh, ti dobri, pošteni, pobožni in bogaboječi slovenski narod: le kako je moglo priti do tega?"

Začele so se selitve, pred njimi pa poroke, da bi mogla iti skupaj. Začetne težave v Argentini so bile velike, saj niso priznavali tujih diplom, za vse je bilo le ročno delo. Vendar so vzdržali in si kmalu opomogli, da so kupili veliko zemljišče, ga razdelili in začeli graditi hiše – Slovensko vas.

Roman se torej zaključuje sredi vživljanja in novega življenja, ki se odpira v cel svet, vse je odvisno od posameznikov in njihove podjetnosti.

Pisatelj se je v romanu na široko razpisal o razmerah med drugo svetovno vojno, v glavnem v Ljubljani in na Dolenjskem, vendar se ni spuščal v podrobnosti, čeprav je bil sam sredi tega dogajanja. Očeta so mu partizani štiri dni mučili in živega zakopali, mučili in ubili so tudi mlajšega brata, toda teh dogodkov ni niti opisal, da bi ne bil krivičen do nasprotnikov. Vse dogodke podaja stvarno, sicer tragično, kadar je treba, vendar nepristransko in brez objokovanja. Če le more, se ironično nasmehe politikom in ljudem, ki so iskali svojo korist

med vojno, med katero je padalo toliko nedolžnih žrtev. Pisatelj ve, da je bila revolucija, borba za oblast, ne da bi eni ali drugi šteli udarce.

Nastopa cela galerija ljudi, vendar jih ni toliko osebno izoblikoval, da bi se dvigali nad druge, v Šmarju se odlikujeta po politični zgrajenosti le učitelj Rakar in neki komisar Dinko, ki je prišel iz Ljubljane in ne vemo o njegovem življenju nič. Pozneje ob raznih prilikah poustvarja ljudi in njihove usode, da so plastični in nazorni. S temi vložki seveda razbija epsko pripovedovanje, nepretrgani potek dogodkov, ki ga ne zanimajo toliko, da bi jih predstavil v vsej globini in grozoti, samo omenja npr. padec Turjaka, Grčaric, tudi vračanja domobrancev ne obravnava natančneje, samo mučenju v Celju je posvetil nekaj več prostora.

Pisatelja bolj zanimajo ljudje, njihovo življenje, mišljenja, občutki, načrti za bodočnost. Ti njegovi ljudje so živi in stvarni, znajo misliti in delati, po preselitvi v novo domovino znajo zavihati rokave in graditi novo življenje.

Na vsak način je Brulčev roman Judeževi groši nova podoba slovenskih razmer in ljudi v Ljubljani in na Dolenjskem. Vsi ti ljudje so morali prestati strahote vojne in revolucije, zdesetkali so jih, mučili, niso pa jih zlomili, z novimi močmi in novimi načrti so se pognali na delo v novi domovini.

Dušan Jelinčič: Tema na pomolu

V knjižni zbirki Roman novega časa pri Založbi Devin v Trstu je izšel roman Dušana Jelinčiča **Tema na pomolu**. Zbirko ureja Andrej Furlan, spremni esej pa je napisal Igor Škamperle pod naslovom **Kazen za nestorjeni zločin**.

Pred kratkim smo poročali o Jelinčičevi uspeli zbirki novel **Prazne sobe**, že prej pa je napisal dva alpinistična romana **Zvezdne noči**, 1990, in **Biseri pod snegom**, 1992. Ta roman je bil preveden v italijanščino, doživel je tri izdaje in tri vsedrjavne nagrade ter se uvrstil med uspešnice.

Roman Tema na pomolu je za sodobne slovenske razmere nekoliko nenavadno delo, ker je glavni junak Abel od prihoda v mesto Aron zavrt, obremenjen, nesproščen človek. Po tednu dni v mestu zagleda s pomola v morju obraz svojega očeta, ki mu pravi: "Saj nisi kaj prida, kar pojdi za profesorja, nič ne boš zaslužil in plačan le za to, da buljiš v knjige." Maksu, ki je stanoval v isti hiši kakor Abel in so o njem govorili, da je ubil očeta, je rekel: "Je toliko načinov, kako lahko ubiješ svojega očeta. Tudi jaz sem ga... že pred davnimi leti... in sedaj sem tu in obžalujem, da sem ga ubil samo v sebi."

Odslej se mu je na pomolu vedno prikazoval oče in mu očital, zakaj ga je ubil. Tudi v sanjah je videl očeta vsega okrvavljenega, kako drži v rokah nož in ga sprašuje: "Abel, zakaj si me ubil?" Tako je rasel "v večnem občutku krivde".

Druga nesreča, ki mu je vtisnila neizbrisni pečat, je bilo ljubezensko razočaranje: Abela je "pred davnimi leti zapustilo dekle, v katero je vlagal vse svoje upe in s ka-

tero je gradil velike načrte". Od tedaj se je zbuja vedno zgodaj zjutraj in ni mogel več zaspati.

Na šoli se je seznanil s profesorico Odette in začel je zahajati k njej. Že na prvem srečanju je začela ihteti in je rekla: "Ali veš, kaj pomeni rasti brez ljubezni? Hlastati po njej in je nikoli ne doseči? Midva sva za skupaj... za ljubezen brez ljubezni."

Zmenila sta se za ljubezen brez ljubezni in se shajala, vendar je bilo njej žal, da se ni hotel niti en večer pretvarjati, češ da jo ima rad. Branil se je: "Preveč sem že bil razočaran, da bi se, pa čeprav v igri... predajal utvaram."

Z urednikom krajevnega časopisa Torellijem je igral šah in ga vedno premagal, ta ga je zmerjal, Abel ga je udaril in odšel k Odette. Rekel ji je: "Mislim, da se midva le pretvarjava in iščeva drug v drugem tisto, kar ne bova nikoli našla." Spet mu je očitala, da je strahopetec in se boji trpeti v ljubezni. Ugovarjal ji je, toda vse tako temno preži nanj in čaka na ugodni trenutek, da udari in ga zdrobi.

Zjutraj so Abela zaprli in ga obtožili, da je ubil Torellija. Zasliševal ga je komisar Klatowski in mu rekel, da ima vse dokaze vrste prič. Abel se je izgovarjal, da je bil zvečer pri Odette. Pri zaslišanju pa je Odette znikala, da bi bil pri njej, na vprašanje, če bi bil Abel zmožen ubiti človeka, je pritrdila.

V ječi ga je obiskala Odette in mu govorila o krivdi, naj jo sprejme, ker je večkrat v sebi ubil očeta. Pristal je na njeno željo, češ: "Morda je pa prav, da sem ga ubil. Bom vsaj odplačal svoj davek in bo ta najina večna in neizogibna krivda vsaj bolj jasna..." Odette je pristavila: "Najvažnejša zmagaja je, ko priznaš svoj poraz."

Obiskal ga je tudi sostanovalec Arist in mu rekel: "Kaj misliš, da je pomembno, če si ga ali ga nisi ubil? Ti si uradni morilec, ker ljudje vedno potrebujejo nekega krivca, da se pomirijo s seboj in postavami in ohranijo svoj mali vsakdanji mir, drugo pa jih ne zanima."

Komisar Klatowski je poklical Odette in ji povedal, da so odkrili pravega morilca, toda v zaporu bodo pustili Abela, "ker so se ljudje nanj že navadili". Abel je njihov zločinec. Odette naj ne spreminja prve izjave, ker bi lahko zabredla v hude težave. Zahvalil se ji je, da je "razumela naše potrebe in višje zahteve".

Odette je spet obiskala Abela in ga nagovarjala, naj prevzame krivdo, čeprav ga ni ubil. Ponoči se mu je prikazal oče z okrvavljenim nožem in z obtožbo, zakaj ga je ubil. Zjutraj se je prijavil komisarju, ki pa ga je sprejel šele zvečer, in pred njim je prevzel vso krivdo.

Tako se zaključuje Jelinčičev roman, toda osnovna vprašanja ostajajo: Zakaj je sprejel krivdo, čeprav je očitno, da ni ubil Torellija? Je ubogal samo Odette?

Brez dvoma je bil notranje tako strt in pohabljen zaradi očetovih očitkov, da ni nič in da ga je ubil, da ni našel pravega izhoda. Tudi ljubezensko shajanje z Odette ga ni potešilo in razbremenilo, ker je bila tudi Odette mračna in ranjena zaradi razočaranja v življenju. Rešitve nista videla, saj je stari kvartopirec Arist trdil: "Resnica je to, kar izreče pravica." Ni pa povedal, kaj je pravica.

V ječi je Abel prosil Odette, da mu je prinesla knjigo o šahistu Aljehunu, ker se je ta "večkrat poročil z materaljo in ubil očeta", sicer le v sebi.

Abel je zapleten značaj, očetovi očitki, ki jih je ponavljal sinu od otroških let, da ni nič in da ne bo nič, so ga pohabili, in čeprav je postal profesor, je bilo to za očeta tudi nič, ker bo imel premajhno plačo in še to samo za to, da bo bral knjige. Srečanje z Odette ga ni dvignilo, ker je bila tudi ona vsa razočarana in v letih, ko je mrzlično iskala pravo ljubezen, ki bi je prinesla življenjsko srečo. Obema pa je manjkalo prav to, zato je bil polom neizbežen. Na splošno pa je Odette podjetnejša od Abela.

Založba pravi na ovitku, da je Tema na pomolu lahko psihološki, ljubezenski, eksistencialni ali kriminalni roman. "Karkoli že, v njem avtor vrhunsko interpretira duševno stisko sodobnega človeka."

Tako smo živeli - 2. knjiga

V Celovcu so Mohorjeva družba, Krščansko kulturna zveza in Slovensko narodopisno društvo Urban Jarnik izdali 2. knjigo **Tako smo živeli** in s podnaslovom *Življenjepisi koroških Slovencev*.

Knjigo so podprli Urad zveznega kanclerja na Dunaju, Ministrstvo za pouk in umetnost na Dunaju, Urad koroške deželne vlade in Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije. Knjigo je uredila dr. Marija Makarovič.

V knjigi je 17 življenjepisov koroških mož in žena, ki so jih sami napisali ali pripovedovali drugim, da so jih zapisali. Gre za preproste kmečke ljudi iz vseh vasi Koroške in vsi pripovedujejo preprosto, stvarno, odkritosrčno o svojem življenju od rojstva do sedanosti, pogosto pa segajo še nazaj do dedov in babic. Seveda pripovedujejo o razmerah, ki so vladale na Koroškem, saj je Koroška doživela dve svetovni vojni, Hitlerjevo zasedbo, izseljevanje slovenskih družin, prepoved rabe slovenščine v javnem življenju, partizanske boje, vremenske nesreče, toda kljub temu je teklo življenje naprej, ljudje so delali in živeli, prenašali križe in težave, a se znali tudi veseliti in zabavati, ker so se znali zadovoljiti z malim in ker sta jih podpirala optimizem in pogum. Skoraj vse je bilo prepovedano, a že otroci so vedeli, da si lahko marsikaj privoščiš, če imaš le malo poguma.

Najbolj odkrito je o razmerah takoj po vojni na Koroškem povedala Micka Miškulnik, rojena Košat leta 1926. Med vojno je 1942 dovršila meščansko šolo, in ker so imeli samo kajžo brez kmetije, je morala opraviti obvezno leto prisilnega dela. Potem jo je poštna direkcija povabila, naj napravi izpit za službo na pošti. Izpit je napravila in 15. avgusta 1943 začela delati na pošti pri Sv. Jakobu. Ostala je na pošti tudi po koncu vojne, ko so zasedli Koroško najprej partizani, potem Angleži. Opazovala je svoje rojake: "Zanimivo je bilo tudi, kako so se zagrizeni nemčurji trkali na prsi, češ da še nikdar niso bili kaj drugega kot Slovenci. To se pravi, če bi takrat naše ozemlje zasedla Jugoslavija – bi bili nemčurji najboljši Slovenci." Ker je slovenska oblast v Ljubljani zahtevala, da morajo koroški Slovenci zapustiti državne službe, se je tudi Miškulnikova odpovedala pošti. O tem piše: "To pa je bilo – z današnjega vidika – popolnoma napačno, saj bi ravno takrat dobili koroški Slovenci službe v vseh državnih ustanovah, ker je po entnacifikaciji pre-

cejšnje število uradnikov moralo dotedanjo službo zapustiti."

Franc Rehsmann, Tratnikov iz Ledinic pri Št. Jakobu, pripoveduje, kako so njihovo družino – očeta, mater in osem otrok v pol uri preselili. Bilo je grozotno, saj je prišlo vse nepričakovano, v naglici, s seboj so smeli vzeti samo zavitek najnujnejšega. Babica je pokleknila na prag in prosila policajca, naj jo ustrelita, ker ne gre naprej. Bila je onemogla, oče je prosil, naj pokličejo zdravnika, nazadnje so jo spravili v stričevo hišo. Strpali so jih v taborišče blizu Nürnberga, toda vsi so morali delati pri kmetih na polju, le pripovedovalec in njegov oče sta delala v tiskarni v Nürnbergu. Po vojni so se preko Jugoslavije vrnili domov, pripovedovalec pa je delal 37 let kot stavec v Mohorjevi tiskarni v Celovcu.

V knjigi vidimo veliko vzdržnost, požrtvovalnost in odločnost medvojne mladine na Koroškem. Že omenjena Miškulnikova Micka zaradi revščine ni mogla na meščansko šolo v Celovec ali Beljak. Šolo je torej nadaljevala na novi meščanski šoli v Vrbi: "V Vrbo seveda ni vozil noben avtobus – tako sem morala vsak dan pešati 24 kilometrov, tega bi danes nihče več ne naredil. Zaprčila sem na občini za "Bezugschein" (nabavnico) za kolo, a mi je bila prošnja odklonjena, češ da kolesa ne potrebujem."

Pripovedovalci poustvarjajo nekdanje kmečko življenje na Koroškem, ki je bilo sicer naporno, trdo, izpostavljeno vremenskim neprilikam, poznalo pa je tudi nedelje in praznike, ko so odšli v cerkev, kjer so se srečali z znanci in prijatelji, si povedali novice, moške morda krenili na kozarček. Dekleta in fantje so delovali v prosvetnih društvih, igrali v igrah, peli v pevskih zborih, mnogi tudi na koroški cerkvi. Prosvetno življenje je bilo razgibano do Hitlerjeve zasedbe Avstrije. Mohorjeva družba je tiskala knjige, ki so jih ljudje radi brali.

Čeprav je vladala med obema vojnama gospodarska kriza, so kmetje gospodarsko napredovali, ker so si znali pomagati. Preurejali so hiše, črne kuhinje so izginjale, v svetlih kuhinjah so se lesketali štedilniki.

Pri skoraj vseh družinah so imeli po več otrok, do deset in še čez. Umirali so le v najnežnejši dobi, tudi sicer so bili ljudje zdravi in so doživljali visoko starost.

Urednica knjige dr. Marija Makarovič je na Koroškem prirejala tečaje, na katerih je ljudi poučevala, kako naj pripovedujejo ali pišejo o svojem življenju. Uspeh se je pokazal takoj, saj je v prvi knjigi **Tako smo živeli** kar 27 avtorjev. Starejši in mlajši so jo zavzeto brali in je bila v nekaj mesecih razprodana. Prepričani smo, da bo tudi z drugo knjigo tako, ker je noben bralec ne bo mogel odložiti. Za prvo knjigo je rekla Marija Inzko: "Zame je delo Tako smo živeli najdragocenejša knjiga leta. Biti bi morala v vsaki slovenski koroški družini ne le za okras in za knjižno omaro, temveč tudi za branje."

Pomembno bi bilo, da bi kdo tudi med nami zasnoval tako zbirko in reševal našo preteklost.

V knjigi Tako smo živeli so slike vseh avtorjev, dodane pa so še druge slike iz Koroške.

Uvod v knjigo je napisala Marija Makarovič, na koncu so še Narečni in manj znani izrazi (slovarček) in nemški Povzetek – Zusammenfassung.

NOVA SLOVENSKA ZAVEZA

razpisuje

JAVNI NATEČAJ

za oblikovanje idejne
arhitekturne rešitve spominske
plošče /spomenika/ žrtvam vojnega
in povojnega nasilja
z območja mesta Ljubljana

1. Naročnik je Nova slovenska zaveza, Resljeva 14/V, p.p. 4360, 1124 Ljubljana.

2. Natečaja se lahko udeležijo državljani Republike Slovenije in drugi državljani slovenskega rodu, ki živijo doma ali v tujini.

3. Spominska plošča bo stala na dvoriščnem platuju nove cerkve Vseh Svetih na Žalah v Ljubljani.

4. Natečajno gradivo in morebitne dodatne informacije dobijo udeleženci na sedežu NSZ, vsak delovni dan od 10. do 12. ure, lahko pa ga naročijo tudi po pošti.

5. Ponudbe morajo prispeti na naslov naročnika najpozneje do 12. ure dne 29. julija 1996 v zaprti ovojnici s pripisom: "Javni natečaj". Za ponudbe oddane po pošti velja datum poštnega žiga.

6. Prispelo ponudbo bo ocenila sedemčlanska žirija in izbrala najboljšo ponudbo.

7. Rezultati razpisa bodo objavljeni do 10. avgusta 1996.

8. Naročnik si pridržuje pravico odkloniti izvedbo prvoizbrane ponudbe v utemeljenih primerih.

9. Nova slovenska zaveza dopušča možnost odkupa ene ali več naslednjih ponodb.

10. Za izbrano ponudbo se ne podeli honorar, ostalim povabljenim ponudnikom pa se bodo povrnil materialni stroški, vendar ne preko 1.000 DEM v to-larski protivrednosti.

Tridnevno duhovno srečanje za žene in dekleta bo letos 19., 20. in 21. avgusta v Domu blagrov nad Trstom. To srečanje ni samo za članice Marijine družbe, ampak tudi za vse žene in dekleta, ki hrepenijo po večji podobnosti svojemu učitelju Jezusu in njegovi Materi Mariji. Privoščite si ta lepi in koristni poletni duhovni oddih. Prijave sprejema gospodična Dora Kosovel (tel. št. 763406).

knjige

Štirideset let
Idrijskih razgledov

Ko sta se v začetku letošnjega leta združila slovenska zamejska tednika, je dogodek poklical v spomin podobna združevanja časnikov in časopisov v bližnji ali pa bolj oddaljeni preteklosti. Ker sodijo Idrijski razgledi med časopise, se bomo spomnili prizadevanj izpred dvajsetih leti, da bi v eno združili vse tri tedanje revije, ki so izhajale na takratnem jugoslovanskem Primorskem. Koprška OBALA in novogoriška SREČANJA sta kmalu sklenili zvezo, upirali so se jima pravzaprav edino le IDRIJSKI RAZGLEDI. Za zoperstavljanje taki združitvi, ki je rodila revijo PRIMORSKA SREČANJA, so imeli v Idriji dovolj tehtnih razlogov. Na Primorskem na obeh straneh meje je bila najstarejša izhajajoča revija. Imela je svoje lastno zaledje sodelavcev in bralcev. Značilni so bili tudi vsebinski poudarki in sklopi, ki jih je revija obravnavala in gojila. Vztrajanje pri lastnem se je Idrijskim razgledom izplačalo, ker bi sicer potonili s svojimi lokalnimi značilnostmi v nekakšnem primorskem kozmopolitizmu. Idrija in njeno območje bi zagotovo izgubili svoje glasilo, ki ni le periodična izdaja, marveč obenem tudi krajevni domoznanski zbornik. Tako pa slavijo v letošnjem letu Idrijski razgledi štiridesetletnico svojega nepretrganega izhajanja, njih prva številka je izšla 1. februarja leta 1956. Na Primorskem so danes, ne oziraje na državne meje, najstarejša revija. Po starosti se jim je približala tržaška MLADIKA, ki bo svojo štiridesetletnico slavila marca prihodnje leto. Mladinskih periodik kot sta Pastirček in Galeb seveda ne moremo uvrstiti med prave revije. Že od začetka dalje, pa tudi ves čas izhajanja, so bili Idrijski razgledi zastavljeni domoznansko in niso bili prav tipična revija.

Prinašali so informativno gradivo, zborniške članke in razprave, nekrologe in celo sodno kroniko. Bili pa so nenehni glasnik ljudi in krajev ob reki Idriji in njenih pritokov. Začenjali so

tisto obliko publicistike, ki so jo v kasnejših letih izkazovali na primer trije tolminski zborniki, monografije o Šebreljah, Ravnah nad Cerknim, Vojškem, zborniške in druge izdaje o mestu Idrija in njenem rudniku, spomeniški vodniki in drugo. Obsežna bi bila bibliografija vseh teh objav, presejalna po svoji pestrosti in kakovostna v pregledu avtorskega dela. Kolikšno zanimanje vzbujajo med pisci in seveda posredno tudi med bralci problemi cerkljansko-idrijskega območja? Kolikšne spremembe in napredovanje pokažejo na primer zbornik Šentviške planote iz leta 1992 in publikacija o šolstvu na Planoti iz leta 1995? Večino gradiva v teh objavah so pripravili domačini. Te dni prihaja med bralce knjiga o Otaležu. Veliko je vsega tega gradiva, pa ne le takrat, ko govorimo o goratih predelih Primorske; nekaj podobnega bi lahko zapisali tudi za preostale kraje zahodne Slovenije, za briško-vipavski svet, za Kras, za predele ob morju. Pomembno domoznansko vlogo imajo danes tudi mnogi krajevni časniki in časopisi. Izdajajo jih krajevne skupnosti, občine, župnijski uradi, društva ali pa posamezniki. Te dni so bralci prejeli časopis POZDRAVI IZ ŠTANJELA, izšla je prva številka BRIŠKEGA ČASNIKA, že tretje leto izhaja TISOČINENA-SOLKANSKI ČASOPIS, v Mirnu je za Božič izšla nova številka časnika ROD IN DOM. To naštevaje je seveda nepopolno, a vendar ilustrira podobo krajevnih prizadevanj, želje po karseda izčrpni informiranosti na krajevni ravni, pri čemer daje pogled na zgodovino odločilno spodbudo.

Vsemu naštetemu so zagotovo Idrijski razgledi največja spodbuda in zgled. Že vseh štirideset let jih izdaja Mestni muzej v Idriji. V vseh letih se je nekajkrat menjal uredniški odbor, prav tako glavni in odgovorni uredniki, format posameznih letnikov in periodičnost izhajanja. Spočetka so izhajali štirikrat, potem pa izmenično po dvakrat ali pa samo enkrat letno. Jubilej revije so počastili v idrijskem Mestnem muzeju v petek, 19. januarja. Izdajatelji so predstavili tudi najnovejšo številko Idrijskih razgledov. Številka prinaša nekaj jubilejnih poudarkov,

sicer pa s svojo vsebino sledi predhodnim. Njeni izdajatelji zrejo vedro v prihodnost, revija je zadržala svoje bralce, niti nima problemov s sodelavci. Ti so v prvi vrsti domačini, domoznancem so se v zadnjih letih pridružili tudi krajevni literarni ustvarjalci. Od številke do številke prodirajo v revijo tudi kake neidrijske teme. Mestni muzej v Idriji je s svojim glasilom in svojim muzejskim delovanjem, katerega pomemben delež predstavljajo predavanja v okviru Muzejskih večerov, eno pomembnih središč kulturnega ustvarjanja na Primorskem.

Branko Marušič

Jubilejni zbornik ob 75-letnici nadškofa Šuštarja

Jubilejni zbornik, ki ga je ob 75-letnici ljubljanskega nadškofa Šuštarja poklonila svojemu predsedniku Slovenska škofovska konferenca, spada med najuglednejše publikacije, ki so lansko leto izšle v slovenskem jeziku. Pravzaprav se je treba popraviti: ne v slovenskem jeziku, ampak v slovenskem kulturnem prostoru, saj je ta čez 700 strani obsegajoča knjiga večjezična in slovenščina je v njej v manjšini. V njej namreč ne najdemo samo zahodnoevropskih jezikov - nemščine, italijanščine, francoščine, angleščine, ampak tudi vzhodnoevropske, od hrvaščine do ruščine, od češčine do poljščine in celo madžarščine. Že to dejstvo pove, do kakšne mere je počastitev tega slovenskega škofa, ki je obenem velik Evropejec, pritegnila širok krog njegovih častilcev in prijateljev. Gre torej za knjigo, ki bolj kot katera koli druga izpričuje našo današnjo evropskost.

Naslov zbornika je **Božjo voljo spolnjevati**, kar je tudi geslo na Šuštarjevem škofovskem grbu. Publikacija odpira čestitka vatikanskega Državnega tajništva, pod katero je podpisal kardinal Angelo Sodano. Kot uvod v knjigo so navedena imena voščilcev k Šuštarjevemu jubileju, začeni s prefektom kongregacije za nauk vere, kardinalom Josephom Ratzingerjem, tja do slovenskih katoliških ustanov in univerz. Sledi kratka dvojezična - slovensko-latinska - predstavitev jubilarne osebe, ki jo je napisal podpredsednik Slovenske

škofovske konference, mariborski škof Franc Kramberger.

Po tem uvodnem delu se v zborniku zvrstijo krajši ali daljši prispevki vseh tistih osebnosti, ki so se odzvale na zadevno povabilo. Gradivo je razdeljeno v tri sklope: prispevki patriarha in kardinalov, nadškofov in škofov ter prijateljev in sodelavcev. Vseh prispevkov je skupno 77. Torej zelo velik odziv.

V prvem razdelku, pridržanem najvišjim cerkvenim dostojanstvenikom, najdemo šestnajst imen samih znanih osebnosti, od ruskega patriarha Alekseja II. do kardinalov Königa, Marcharskega, Martinija, Pouparda, Ruinija, Vlka in Weberja. Vsi prispevki so zastavljeni s studiozno zahtevnostjo, a bralca Slovenca bo najprej pritegnil zapis Münchenskega kardinala Wetterja o "Bavarski in Sloveniji", o že tisočletnih povezavah med obema pokrajinama. Slovenske tematike se dotika tudi prispevek hrvaškega kardinala Kuhariča z naslovom "V stiski spoznaš prijatelja".

V naslednjem razdelku so zbrani prispevki nadškofov in škofov. Teh je petindvajset. Na prvem mestu je seveda omeniti besedila škofov iz soseščine: koroškega Kapellarija, videmskega Battistija, tržaškega Bellomija ter goriškega Bommarca. Pristna pristrčnost, navezujoča na današnjo cerkveno konkretnost, diha iz zapisov škofov Battistija in Bellomija. Slovensko škofovsko skupnost zastopajo s krajšimi zapisi torontski nadškof Ambrožič, mariborski škof Kramberger ter koprski Pirih. Med ostalimi avtorji naj omenimo vsaj dve imeni: splitskega nadškofa Frana Franiča, ki je prispeval zanimiv in temperamentno napisan sestavek o "Dialogu med katoliško Cerkvijo in titovskim komunizmom v bivši Jugoslaviji", ter znanega avstrijskega teologa, danes dunajskega nadškofa, Christopa von Schönborna. Ta si je izbral temo, s katero je hotel Slovenca Šuštarja posebej počastiti: "Jurij Slatkonja, škof v času stiske". Gre torej za prvega rezidencialnega dunajskega nadškofa, ki, pravi Schönborn, "kot Slovenec po rodu predstavlja poveza-vo obeh naših škofij".

V tretjem razdelku, v katerem nastopajo jubilarntovi prijatelji in sodelavci, je največ prispevkov: šestindeset.

V tem razdelku prevladujejo Slovenci, čeprav ne manjkajo niti tujci, tako na primer Italijan Elio Guerriero z zanimivim povzetkom estetike teologa Ursa von Balthasarja ali znani teolog Leo Scheffczyk, ki se je ustavil z daljšo razpravo pri nekem mestu iz **Pisma Hebrejcem**.

Med slovenskimi avtorji nastopajo s krajšimi prispevki tudi laiki: na primer predsednik slovenske akademije znanosti in umetnosti Bernik, arheolog Gabrovce, rektor ljubljanske univerze Tišler, argentinski publicist Kremžar. A še več je teologov, tako Jezernik, Juhant, Kopeinig, Nadrah, Rode, Smolik, Strle, Škafar, Štrukelj, Valenčič. Večina teh sestavkov je zastavljena brez večje zahtevnosti. A nekateri prispevki opozarjajo nase s svojo tehtnostjo in zanimivostjo. Tako na primer razprava Antona Nadraha "**Ugotavljanje pristnosti Marijinih prikazovanj in sporočil**", daljši prispevek Antona Strleta "**Aleš Ušeničnik in načela**", kjer se polemično dotika zadevne knjige mlajšega teologa Jožka Pirca, in s svetovljanskim zamahom napisan članek Franca Rodeta "**Laičnost in verska svoboda**".

Toliko o vsebini te knjige. Ni si težko predstavljati, kakšno organizacijsko in korektorsko delo takšna večjezična izdaja predpostavlja, zato je treba posebej pohvalno izpostaviti urednika publikacije, mladega teologa Antona Štruklja. Lektorsko delo sta odlično opravila Janez Gradišnik in Janez Zupet, oblikovalec pa je bil Lucijan Bratuš. Veliko priznanje gre seveda tudi založnici, celjski Mohorjevi družbi, ki si je prevzela ta veliki založniški podvig.

A.R.

... razstave

Avgust Černigoj: grafična razstava v Galeriji Cartesius

Od 20. aprila do 3. maja je bila v tržaški Galeriji Cartesius pregledna razstava tridesetih izvirmih globokih tiskov, ki jih je umetnik Avgust Černigoj izdelal med letoma 1967 in 1974. Gre za dela v različnih tehnikah, nekatera so suhe igle, druge izdelke je obliko-

val z mehansko iglo. Včasih jih je po barval ali kako drugače ročno dopolnjeval. Vsa razstavljena dela dosega jo le nizko naklado, in sicer večinoma do deset izdelkov, skupen pa jim je tudi format, ki je v glavnem majhen.

Dela so nastala v času, ko se je na slovenskem pojavljala skupina neokonstruktivistov. Sočasno se je tudi Černigoj ponovno izražal v duhu konstruktivizma dvajsetih let, to obdobje pa pomeni enega viškov njegovega ustvarjanja sploh.

Vodstvo galerije si je zamislilo razstavo ne le kot poklon tržaškemu umetniku, ampak hoče biti tudi urejen pregled Černigojevega opusa tistih let.

Černigoj je, kot znano, začetnik konstruktivizma na Slovenskem, saj je prvo konstruktivistično razstavo pripravil prav v Ljubljani leta 1934. Okrog sebe je zbiral mlade umetnike in jih navduševal za tako ustvarjanje. Ker je bila to smer, ki se je navezovala na revolucionarno ideologijo in je domovala v Sovjetski zvezi, je pri svojem delu Černigoj naletel na ovire in težave. Že v letu 1925 je pripravil drugo konstruktivistično razstavo in jo postavil v Jakopičevem paviljonu. Z njo je hotel prikazati na didaktičen način razvoj umetnosti po impresionizmu. Tovrstno snovanje mu je prineslo policijski izgon iz Ljubljane. V rodnem mestu Trstu se je delo v tej smeri nadaljevalo in doseglo svoj višek leta 1927 z razstavo v paviljonu v Ljudskem vrtu.

Slovenski konstruktivizem je zaživel tudi v literaturi (pomislimo na Kosovelove Integrale) in v gledališču, za katero je Černigoj pripravljali scenografije.

Po letu 1929 se je Černigoj posvečal dekoracijam ladij, med drugo svetovno vojno pa verjetno manj znane mu delu poslikavanja cerkev. Tako je minilo veliko let, da se je Černigoj ponovno vrnil konec šestdesetih let k svoji izvorni ljubezni - h konstruktivizmu.

Čeprav je obseg njegovega ustvarjanja ogromen, in o tem se moremo prepričati ob obisku stalne zbirke, ki je postavljena v Lipici, v muzeju, posvečenem temu nemirnemu ustvarjalcu, ostaja Černigojevo ime neločljivo povezano prav s konstruktivizmom. To gibanje je bilo močno razvi-

to v Nemčiji na šoli Bauhaus. Mladi Černigoj je zapustil münchensko akademijo in se preselil v Weimar, kjer je sledil lekcijam Madžara Laszla Moholyja - Nagyija. In prav poznavanje smernic ustvarjanja tega umetnika nam nudi vpogled v Černigojev odnos do umetnikov. Gre za iskanje, za eksperimentiranje, za igro, za raziskovanje in odkrivanje novih možnosti in uporabljanje novih materialov. Umetnik ne išče dokončnosti, uresničitve, zato je Černigoj marsikaj ali celo večino stvari sproti spreminjal ali uničil, saj so mu bile važne le do trenutka, ko so lahko povedale kaj novega.

Mogoče je ravno v tem odgovoru na vprašanje, zakaj je Černigoj v sodobni zavesti sicer prisoten kot pomemben ustvarjalec, a v bistvu tudi nerazumljen in torej ne docela priznan. Širši publiki so bliže drugačna snovanja, kjer je "estetsko" točno določeno.

Zato mislim, da Černigoj ne bo mogel nikoli preprosto "viseti" po stenah domov, kjer se čislajo vrednote, njemu povsem tuje. Černigoj bo vedno ostal le domena nekaterih.

Magda Jevnikar

Slikarka Mira Ličen-Krmpotič v Peterlinovi dvorani

V sredo, 13. marca, je bilo v Peterlinovi dvorani v Trstu, v Ulici Donizetti 3, odprtje razstave, ki sta jo priredila Društvo slovenskih izobražencev in Slovenska prosveta, na njej pa se je predstavila slikarka Mira Ličen-Krmpotič.

Naj že takoj na začetku povemo, da je trenutno v Trstu, okolico bomo opredelili kdaj kasneje, Peterlinova dvorana edino razstavišče, kjer si je mogoče ogledati razstavo v režiji kake slovenske ustanove. Odkar je Galerija Tržaške knjigarne poniknila (ali celo dokončno nehala obstajati), je čutili hudo vrzel na umetnostnem področju. Galerija je imela svoj krog obiskovalcev, vodstvo si je prizadevalo za čim bolj kvalitetno ponudbo, pa tudi prostor sam in povezava s knjigarno - vse to je bilo jamstvo za uspešno delo.

Peterlinova dvorana se sicer nahaja v mestnem središču, je pa v prvem nadstropju in je obiskovana le

ob priliki predavanj ali drugih srečanj v istih prostorih.

S temi pripombami ne maram zmanjševati vloge in podcenjevati pomena pobud s strani Društva slovenskih izobražencev, hočem le poudariti, da je današnji položaj likovnega življenja med Slovenci v Trstu neugoden, kar nalaga prav omenjenemu društvu veliko odgovornosti.

Zdaj pa k razstavi sami!

Mira Ličen-Krmpotič, rojena v Pučju leta 1950, je diplomirala na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost pri profesorju Maksu Sedeju. Opravila je tudi specialko za restavratorstvo in zdaj živi in ustvarja v Piranu.

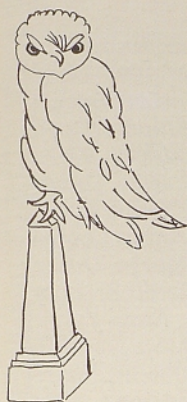
Slikarka ima za sabo kakih trideset samostojnih razstav, ob tem pa je sodelovala na številnih skupinskih razstavah.

Pričujoča razstava nam predstavlja vrsto velikih platen brez okvira, včasih oblikovanih, predvsem na zgornji strani, kot bi bila njihova namestitev primerna za kako nišo. Po vsebini so slike ubrane na religiozno tematiko, predvsem izstopajo platna na temo Kristusovega križanja. Kar pritegne pozornost, je živa barvitost izdelkov. Poteze so odločne, ostre, tako da je zelo ustrezna oznaka, zapisana v spremnem listu izpod peresa Dejana Mahmedoviča: "Mirine slike govorijo, lahko bi celo rekli, da kričijo: v prostoru ostrih potez energija stanja vpije..."

Moč, intenzivnost, notranja napečnost, občutek imaš, da so slikarkine poteze naključne, posledica sproščanja notranje sile; istočasno pa nekoliko zabrisana figurativnost izdaja trdno zgradbo in smisel za uravnovešeno kompozicijo. Pri takih slikah nam je dano zaslutiti, kolikšno vlogo imajo v slikarstvu prav barve: z njimi dosega slikarka globino, razgibanost, včasih celo dramatičnost. Na prvi pogled torej skoraj nagonso mešanje modrega, rdečega in rumenega, v vrtincu, ki nas dobesedno vsrka, vpija vase, nato pa se po natančnejšem opazovanju s primerno osvetlitvijo iz gmote izrišejo podobe in slike spregovorijo.

Umetnica je s svojo suverenostjo dokazala, da zna prepričljivo posredovati svoje notranje doživljanje in hkrati ponuditi tudi estetsko dovršena dela.

Magda Jevnikar

SLOVENSKA AGENCIJA ZA BOLJŠO VOLJO

Okrogla miza v onstranstvu o papeževem obisku v Sloveniji.

*(Udeleženci Kardelj, Maček, Kidrič,
Krajgher, Vidmar)*

Maček: Stožice, Postojna, Maribor: samo da je le konec tega cirkusa! Tri dni, ko da bi žeblje požiral!

Kidrič: Kaj bi šele bilo, dragec, ko bi si namesto Maribora izmislili tvojo Kočevsko Reko s tistimi krasnimi travniki! Od tam bi se slišalo tja na Hrvaško...

Maček: Potem bi tam znorele ne samo moje krape, ampak tudi moji zajci in kokoši...

Krajgher: Kaj Kočevska Reka! Teharje! Teharje, s tistim velikanskim golim pobočjem! Zamisli si oltar tam na vrhu grebena! In na desni in levi stolp za dopisnike vseh svetovnih listov! Na Teharjah bi se končal cirkus, ko ne bi imeli Kučana...

Vidmar: Kučan naj se gre učiti slovenščine! Kaj bi rekel Italijan, ko bi njegov predsednik namesto Loreto rekel na primer Kareto? Ali če bi poljski predsednik namesto Čenstohova rekel Čenstohulja? On pa: papež se bo ustavil na "Brezju"!

Kardelj: Kaj bi s slovnico, Saša!

Vidmar: Dobro, potem ste vi Partijo ustanovili na "Čebini"! Sicer pa sem jaz že v partizanih zmerjal tvojo slovenščino. Tisti tvoj ljubljanski "av šu?" namesto "Ali boš šel?" ... A vi se na slovenščino popučkate... Pa tista "Vaša svētost" sem, "Svētost tja"... Naglaša se vendar svetDst!

Krajgher: Ne govori tako, Saša... Zamisli si, da bi namesto Kučana bil za predsednika Slovenije recimo Peterle... Ne sto, dvesto tisoč Štajercev bi bilo pridrla na Teharje...

Vidmar: Magari, da bi Wojtyła povabil Peterle! Vsa protifarška Slovenija bi imela proste

roke! V DELU bi se bil usral ne en Jež, ampak sto Ježev! Žensk, kakršna je moja Živa, bi bilo za bataljon. Da ne rečem, kako bi se bila lahko razpištolila Zveza borcev! Tako pa: Ne pretiravajte, bodite lepo pridni, ker ga je povabil Kučan!

Maček: Tistim zvonovom vesoljne Slovenije - ne samo v cerkvah, ampak tudi v podružnicah! - pa bi bil lahko zaprl gobec, ko je Wojtyła pristajal na Brniku!

Vidmar: Šenklavški zvonovi so zvonili tudi nam, ko smo v maju '45 vkorakali v Ljubljano.

Maček: A šele potem, ko je komitet v Ljubljani zagrozil, da bo sicer vrgel v zrak škofijo...

Kardelj: Jaz ne zastopim, kako je moglo iti hudičem tako po olju... Ko bi vsaj v letalu popustil kakšen šrauf! Ko bi kakšen oder vsaj zaškripnil pod vsemi tistimi pevskimi zbori... Pa še tri dni sončnega vremena... Ko bi tisti mokri Zofki vsaj enkrat ušlo, da bi vsaj malo zmočila tisto gorečnost...

Maček: Samo to vam rečem: jeseni, po volitvah, bomo imeli vlado Slovenske škofovske konference! Z Grmičem vred! Ali ga papež ni pozdravil kot naslovnega škofa?

Kardelj: Perfidna gesta! Da bi pokazal, kako katoliška Cerkev ni Partija! Kako pri njih ni politično mrtev, če izskoči iz politične linije!

Kidrič: Oprosti, Edo, ampak vlada škofovske konference, to bi bilo nekaj nemogočega za pred drugim vatikanskim koncilom! Kaj šele danes!

Kardelj: Pa narediš vlado v senci! To je takoj: predsednik Šuštarjev naslednik, notranje zadeve Gril, zunanje Stres, znanost in kultura Rode, gospodarstvo Krašovec... Grmiču lahko daš ministrstvo brez portfelja... Ali mu daš okolje, da se obvaruje pluralizem...

Krajgher: Tovariš Sperans, jaz pa nasprotno mislim, da ima Kučan v žepu jesenske volitve. Vsa pobožna Slovenija ga je videla pri papeževi maši. Če se je kaj križal, ne vem. A je dovolj, da je bil tam in pobožno gledal.

Kidrič: Jaz mislim, da se je Wojtyła obnašal bolj marksistično, ko je spregovoril besedo "komunistična revolucija", se pravi označil del slovenske zgodovine za to, kar je dejansko bila, tako v naših namerah kakor v naši izvedbi! Smo imeli politkomisarje? Smo se ravnali po VKP(b)?

Krajgher: Tovariš Peter, mar naj bi papeža popeljali pred tvoj spomenik, preden boš zletel z njega?

“Ali si videla, dragica, tistale se mi je ljubko nasmehnila,” se mož pohvali pred ženo.

“To pa res ni nič posebnega. Ko sem te jaz prvič videla, sem se smejala en teden.”

—o—

- Tina, povej mi, kako si dobila moža?

- Srečala sem ga v živalskem vrtu.

- Daj no! Kako si ga pa ven dobila?

—o—

- Le norci so vedno prepričani o tistem, kar govorijo.

- Res? Ali si prepričan, da je res, kar si rekel?

- Seveda, stoprocentno.

—o—

- Kolega, ali priznaš, da si pri kartah goljufal?

- Priznam.

- In zakaj priznaš?

- Ker sem poštenjak.

—o—

“Le zakaj imamo Židje dolg nos?” vpraša mlajši Žid starejšega.

“Zato, ker nas je Mojzes za nos vodil štirideset let po puščavi.”

“Posodi mi tisočaka.”

“Ne boš mi ga vrnil.”

“Kako to veš?”

“Ker ti ga ne bom dal.”

—o—

“Hodite v planine za zabavo, za rekreacijo?”

“Ne, z ženo.”

—o—

“Mož mi je kupil novo uro.”

“Je veliko stala?”

“Najbrž ne, saj je bila navita.”

—o—

Vsak mesec izročim ženi plačilno kuverto.

Vendar se mi zdi, da bi imela rajši denar.

—o—

Življenje iz rok v usta sploh ni slabo.

Zlasti če so roke tuje, usta pa tvoja.

—o—

“Krasne zobe imate.”

“Po mami.”

“Pa so vam bili prav?”

—o—

Poznam pravnika in politika, ki nima nikoli miru, tako je iskan. Največkrat ga išče policija.

DAROVI IN TISKOVNI SKLAD:

Ivanka Mihelič, Nabrežina 4.000 lir; Marija Grisani, Žavlje 25.000 lir; Antek Terčon, Sesljan 65.000 lir; Marija Antonič, Devin 25.000 lir; Milan Sfiligoj, Videm 15.000 lir; Ninko Černic, Doberdob 15.000 lir; Ema Kralj, Trebče 5.000 lir; Anton Legiša, Trst 15.000 lir; Mario Zahar, Boršt 15.000 lir; Martin Kranner, Gorica 15.000 lir; Anna Zahar, Boršt 25.000 lir; Alojz Ivan Hlede, Števerjan 65.000 lir; Martin Globočnik, Denver, ZDA 105.500 lir; Lojze Burjes, Wickliffe, ZDA 44.500 lir; Marjanka Kremžar, Hurlingham, ARG 10.000 lir; Stojan Kertel, New York, ZDA 105.300 lir; Jelka Omahen, Koper, SLO 15.000 lir; Milena Dobovšek, Ljubljana, SLO 25.000 lir; Edi Bernhardt, Tomaj, SLO 15.000 lir; Janez Grum, Milwaukee, ZDA 105.000 lir; Silvana in Jože Markuža, Nabrežina 65.000 lir; Jožko Kragelj, Vipava, SLO 25.000 lir; Slovenicum, Rim 30.000 lir; Maksimiljan Jezernik, Rim 65.000 lir; Marija Žvokelj, Gorica 15.000 lir; Floriano Suligoj, Gorica 15.000 lir; Jelka Terčon Šah, Trst 50.000 lir; Karel Cepl, Nemčija 21.480 lir; Milena Andree, Trst 15.000 lir; Mitja Bitežnik, Opčine 50.000 lir; Karel Čok, Lonjer 65.000 lir; Cveto Ukmar, Trst 15.000 lir.

DAROVI V SPOMIN:

Pina Pertot iz Trsta daruje 15.000 lir za Mladiko v spomin na dragega vnuka Marjana.

Hilary Rolih iz New Yorka daruje ob 100-letnici rojstva pokojnega očeta Josipa 1.109.500 lir v tiskovni sklad Mladike.

Joži Peterlin iz Trsta daruje v hvaležen spomin na mamo Lojzko Lombar Peterlin in očeta Jožeta Peterlina 100.000 lir za Mladiko ob obletnici njune smrti.

Ob 20. obletnici smrti prijatelja prof. Jožeta Peterlina daruje za Mladiko 300.000 lir družina Lapornik.

Vsem darovalcem prisrčna hvala!

Novo.

ZANIMIVA
KNJIGA
ZA
POLETNO
BRANJE

MLADIKA